

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Role obhájce ve světle Listiny

Tereza Němečková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

Role obhájce ve světle Listiny

Tereza Němečková

Příslušné odborné pracoviště: Katedra ústavního a evropského práva

Název studijního programu: Právo a právní věda

Název oboru: Právo

Jméno vedoucího práce: JUDr. Tomáš Pezl

Pracoviště vedoucího práce: Katedra ústavního a evropského práva

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Role obhájce ve světle Listiny*“ zpracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu použité literatury.

V Plzni 27.3.2013

Tereza Němečková

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce JUDr. Tomášovi Pezlovi za hodnotné rady, které mi byly velkým přínosem a za veškerou pomoc při zpracování této diplomové práce. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala svému příteli a celé své rodině za trpělivost a podporu, kterou mi poskytovali během celého studia.

Seznam zkratek

LZSP- Listina základních práv a svobod

EÚLP- Evropská úmluva o lidských právech

MPOPP- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

ESLP- Evropský soud pro lidská práva

ČAK, KOMORA- Česká advokátní komora

KODEX- Etický kodex advokátů

OČTŘ- orgány činné v trestním řízení

ÚMLUVA- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Obsah

Seznam zkratk	11
Úvod	8
1. Obhájci v systému České Republiky	10
1.1 Advokacie	11
1.1.1 Předpoklady pro výkon advokacie	12
1.1.2 Způsoby výkonu advokacie	13
1.1.3 Vztah advokacie a EU	13
1.2 Právní úprava a ústavní limity	16
1.3 Česká advokátní komora	19
1.4 Práva a povinnosti obhájce	20
1.4.1 Obecné povinnosti	21
1.4.2 Povinnosti vůči klientovi	21
1.4.3 Povinnosti vůči ČAK	22
1.4.4 Povinnosti vůči advokátnímu stavu	22
1.5 Odpovědnost obhájce	23
1.6 Odepření právní pomoci	24
1.7 Odmítnutí obhajoby	26
2. Systém obhajoby	28
2.1 Obhajoba dle typu řízení	28
2.1.1 V trestním řízení	30
2.1.2 V civilním řízení	34
2.2 Obhajoba podle typu vzniku	35
2.2.1 Na základě plné moci	35
2.2.2 Ustanovený obhájce	35
2.2.3 Určený obhájce	36
Statistika určování obhájce	38

2.2.4	Nutná obhajoba	39
2.2.5	Poradenská činnost	39
2.3	Pohled laické veřejnosti	40
2.3.1	Vysokoškoláci.....	42
2.3.2	Středoškoláci.....	43
3.	Etika v obhajobě.....	44
3.1	Obecně k pojmu etiky	44
3.2	Etika povolání.....	46
3.3	Etika v obhajobě.....	46
3.4	Historický vývoj „práv chudých na obhajobu“	52
3.5	Další významná ustanovení etického kodexu.....	54
3.5.1	Řádná informovanost klienta	54
3.5.2	Odměna obhájce	54
3.5.3	Kolegialita	55
3.5.4	Nejen obhájce má povinnosti k advokátnímu stavu	55
3.5.5	Koncipienti.....	56
3.5.6	Povinnost chovat se eticky i k jiným institucím	57
3.5.7	Veřejně prospěšná činnost	58
3.5.8	Reklama obhájců z pohledu etiky.....	58
3.6	Kárná řízení	59
3.6.1	Průběh kárného řízení.....	61
3.6.2	Výsledky kárných žalob	62
4.	Stav de lege lata de lege ferenda	63
	Závěr.....	65
	Resumé.....	67
	Přehled použité literatury:	69
	Přílohy: - 1. Dotazník	78

Úvod

Kdybychom se vrátili do období starého Říma, bylo by právo protkáno etikou a chápáno jako umění spravedlivého a dobrého¹. Cílem této práce je i přesto že to není z názvu přímo patrné vypořádat se s tím, jak etika zasahuje do práva, především do obhajoby dnes. V dnešní společnosti už stoické zásady neplatí a proto už ani veřejnost nepovažuje obhájce za „umělce“ jako v Římě. Za tento posun pohledu ale nemůžeme vinit obhájce. Je to jakýsi přirozený posun neodlučně spjatý s vývojem celé společnosti. Ne ve všem však došlo ke změnám, již od dob Aristotela až do dnes chápeme obhájce jako jistého služebníka spravedlnosti.

Římští právníci měli v mnoha směrech „zajímavější“ práci, byli to právě oni, kdo stál u zrodu mnohých definic, pravidel či principů, které dnes současní právníci aplikují. Nejdůležitějším obdobím celé právnické profese je pak období od roku 146 před Kristem do 3. století, toto období je také známo pod názvem zlaté. Osoby znalé práva, se tehdy velkou měrou přičinili o rozvoj právní vědy. I díky nim mohla vzniknout například Justiniánská Digesta².

Advokáty známe již mnoho staletí, název pochází z latinského výrazu „advocatus“ tedy přivolaný.³

V počátcích práva ještě nebylo třeba advokátů, právo si vykládali všichni sami, bylo každému srozumitelné a stejně tak ho každý dokázal pro svou potřebu dobře aplikovat. S tím jak společnost vospívala a právní řád se začínal stávat odbornějším, se ukázala potřeba mít ve společnosti osoby, které se věnují výlučně právu a v právním řádu se dobře orientují. Tyto osoby ještě nepožívali názvu advocatus, ale na našem území se nazývali například jako řečníci, jorgeltníci či pánové z lavic. Nehledě na název i tyto osoby se v mnohém podobali dnešním

¹ KRŠKOVÁ, A. *Stát a právo v evropském myšlení*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 112. ISBN 80-86861-15-5.

² KRŠKOVÁ, A. *Stát a právo v evropském myšlení*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 114. ISBN 80-86861-15-5.

³ BALÍK, S. *Advokacie včera a dnes*. I. Plzeň: Aleš Čeněk, 2000, s. 7. ISBN 80-902627-7-5.

advokátům.⁴ Pod označením advokát začínají v českých zemích vystupovat až od roku 1144.

Větší problém než s tím jak se budou osoby znalé práva označovat měli s tím kde se právu naučit. Do založení Karlova vysokého učení nebylo možné vystudovat tento obor v žádné z českých zemí a tak nezbylo zájemcům nic jiného než vycestovat do ciziny. Převážná část cest proto vedla do Itálie či Francie.⁵

Cílem této práce je zaměřit se na obhájce v České republice a na to jak poskytují svým klientům služby. Především pak na to jestli při ustanovené obhajobě postupují stejně precizně jako v případě „platicích“ klientů. Jak už bylo zmíněno na začátku, bude v práci věnována jedna z kapitol také etice u obhájců, neboť toto téma vidím velmi úzce spjata s obhajobou, vezmeme-li v úvahu, při jakých situacích se s obhájcem setkáváme. Na začátku práce hodlám uvést podstatná fakta o obhajobě jako takové, například činnost České advokátní komory, práva a povinnosti obhájce či například předpoklady výkonu.

Jako metodiku zpracování použiji odborné knihy a to jak tuzemské tak zahraniční dále také odborné články vycházející v právnických periodikách a v rámci této práce bude také proveden výzkum mezi veřejností o jejich názoru na obhajobu. V práci bude samozřejmě vycházeno z právních předpisů a to jak domácích tak mezinárodních a také z judikatury a to opět jak soudu domácích, tak soudů mezinárodních.

⁴ SCHELEOVÁ, I. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a.s., 1997, s. 351-353. ISBN 80-7201-051-4.

⁵ SKŘEJPEK, M. *Právnický stav a právnické profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, 108, 111. ISBN 978-80-903609-9-0.

1. Obhájci v systému České Republiky

Bude-li se v této práci objevovat pojem obhájce je tím myšlena osoba s vysokoškolským právnickým vzděláním. Cílem mé práce není vymezovat rozdílné úpravy u advokátů v trestním řízení a obhájců v jiných typech řízení. Pro účely této práce bude jejich činnost brána jako totožná. Stejně tak bude-li uveden pouze pojem obhajoby bez bližšího specifiká je v něm obsažena jak právní pomoc, právní služba tak také zastupování na základě trestního řádu.

Obhájce je velmi často veřejností chápán jako poradce tedy osoba, na kterou se obrátí v případě, že mají problém žádající si odbornou radu. Obhájce je osobou vzdělanou, přičemž pro své vzdělání musel mnohé udělat, měl by tedy svých dovedností využít a dát klientovi najevo svou profesionalitu. Nejde zde o to, aby se nad něj povyšoval a mluvil v jemu nesrozumitelném jazyce, ale aby naopak dokázal i naprostému laikovi vysvětlit pro něho pochopitelnou cestou další postup, ve kterém vidí obhájce řešení. Tento postup by měl uplatnit, i když o to není výslovně požádán. Je na místě klienta uklidnit, ale pokud jde o složitou věc, měl by to obhájce jasně vyznačit, není vhodné bagatelizovat věc jen pro klid klienta nebo je naopak nadhodnocovat jen proto, aby případ vypadal složitě. Dochází pak k dehonestaci odborné pomoci jako takové a hlavně také pak například klient nemusí s možným neúspěchem ani počítat⁶. Osoba obhájce v sobě tedy do jisté míry zahrnuje i jinou profesi a to psychologa. Pro práci obhájce je totiž velmi důležitým kritériem umění komunikovat⁷. Náplní obhajoby je práce s lidmi, kde k tíženému výsledku přispívá správná komunikace⁸.

⁶ Český advokát na prahu nového tisíciletí. *Bulletin advokacie*[online]. 2000, č. 3, s. 9 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_03.pdf.

⁷ HOLEČEK, V.; MIŇHOVÁ, J.; PRUNNER, P. *Psychologie pro právníky*. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2003, s. 246. ISBN 80-86473-50-3.

⁸ Při každém jednání s lidmi je nezbytné mít stále na paměti tři důležité faktory pro komunikaci, kterými jsou věk osoby, pohlaví a její osobnostní výbava- HOLEČEK, V.; MIŇHOVÁ, J.; PRUNNER, P. *Psychologie pro právníky*. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2003, s. 247. ISBN 80-86473-50-3.

Obhajoba je i podle zahraničních autorů jedním z pravidel spravedlivého řízení, kde krom tohoto pravidla nalezneme ještě mnoho dalších:

- konkrétní a účinný přístup k soudu,
- rovnost zbraní- právě sem bývá většinou řazeno již výše zmíněné právo na obhajobu,
- poskytnutí záruk v organizaci a obsazení soudu.⁹

Zaměříme-li se na obhajobu jako na součást spravedlivého řízení, jde tedy o jedno ze základních práv v demokratickém státě, které je zakotveno v Listině základních práv a svobod¹⁰(dále jen LZPS). Jde-li o právo základní, je povinností České republiky jako demokratického státu, aby osobám poskytla možnost jeho uplatnění, a nemohou-li si osoby pomoc obstarat samy je dokonce povinností státu a ostatních orgánů vedoucích řízení, vyžaduje-li to typ řízení, aby ji pomoc obstarali a mnohdy i hradili náklady s tím spojené.

1.1 Advokacie

Advokacie je v širším slova smyslu činností spočívající v udělování právních rad, poučení a především v obhajování zájmů jiných osob před soudy či jinými orgány. O advokacii jak ji známe dnes, mluvíme až tehdy, vykonávají-li ji lidé jako své povolání. Jde tedy o zvláštní skupinu osob ve společnosti, které se s vidinou odměny zabývají poskytováním právní pomoci.

Potřeba vlastní právní úpravy advokacie, se projevila již v roce 1849, kdy byl vydán první advokátní řád, tento řád ovšem neměl definitivní platnost, byl přijat jako dočasný a v roce 1868 byl nahrazen novým advokátním řádem.¹¹ Tento nový řád zakotvil při splnění zákonných podmínek volný přístup k advokacii. Z čehož můžeme usuzovat, že již tenkrát byl volný přístup k povolání pro společnost stejně důležitý, jako je dnes pro nás. Dnes má ale společnost velkou výhodu v tom, že na rozdíl od původního advokátního řádu již naše právo neuplatňuje institut numerus clausus, toto zrušení je možné vyčíst i z LZPS, která ve svém článku 26 odst. 1 garantuje že - „Každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu...“

⁹ MALENOVSKÝ, J. *Mezinárodní a Evropské právo lidských práv*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1997, s. 176-177. ISBN 80-210-1485-7.

¹⁰ Česká republika. Usnesení 2/1993 Předsednictva České národní rady: o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku. In: *Sbírka zákonů*. 16.12.1992. Ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ Zákon č. 96/1868 ř.z.: jímžto se uvádí řád advokátský. In: *Říšský zákoník*. 6.7.1868.

Do roku 1868 působilo v Čechách jen zhruba 216 advokátů, z čehož jich 66 působilo na území Prahy.¹² Velkým mezníkem v historii advokacie je pak rok 1948 kdy došlo poprvé k vydání zákona o advokacii.¹³ Nalezneme zde vymezení poskytování služeb advokáty, mezi které podle tohoto zákona patří především zastupování před soudy a jinými orgány, udělování právních rad, sepisování listin a mnoho dalších jsou-li tyto činnosti vykonávány soustavně a za úplatu. Od roku 1996 v naší zemi platí zatím poslední zákon a advokacii¹⁴.

V neposlední řadě jsou pro advokacii také typickými předpisy tzv. advokátní tarif¹⁵, advokátní kárný řád¹⁶ a podle mého názoru velmi důležitý kodex chování advokátů, který se objevil v usnesení představenstva České advokátní komory (dále jen ČAK či Komora).¹⁷ Těmito předpisy se budeme blíže zabývat v kapitole o etice v obhajobě.

1.1.1 Předpoklady pro výkon advokacie

Obhájce se na straně klienta zpravidla objevuje v situacích, kdy klientovi hrozí určitý zásah do jeho práv či svobod nebo je dané rozhodnutí či vydání aktu jinak důležité pro jeho budoucí život. Proto je třeba, aby osoby, které mají jiným pomoci s řešením dané situace, splňovali určité předpoklady.

Co je potřeba splňovat, aby se osoba mohla stát advokátem, vymezuje zákon o advokacii. Jako hlavní podmínku zde stanovuje § 4, že osoba musí být zapsána do seznamu advokátů, vedeném Komorou. Tento zápis je ovšem podmíněn splněním řady podmínek vymezených v § 5 – jako například plná způsobilost k právním úkonům, vysokoškolské vzdělání v oboru právo (magisterské, či srovnatelné a uznávané zahraniční), tříletá praxe jako koncipient, bezúhonnost, složení advokátní

¹² SKŘEJPEK, M. *Právní stav a právnícké profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain Team, 2007, s. 168. ISBN 978-80-903609-9-0.

¹³ Zákon o advokacii 322/1948 Sb. In: *sbírka zákonů*. 22.12.1948.

¹⁴ Česká republika. Zákon o advokacii 85/1996 Sb. In: *sbírka zákonů*. 13.3.1996. Ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Česká republika. Vyhláška ministerstva spravedlnosti 177/1996: o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb. In: *sbírka zákonů*. 4.6.1996. Ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶ Česká republika. Vyhláška ministerstva spravedlnosti 244/1996. In: *sbírka zákonů*. 20.8.1996. Ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1996. Ve znění pozdějších předpisů.

zkoušky. Podle mého názoru je velmi důležitým, ale bohužel často opomíjeným předpokladem etika obhájce. Proto jak už jsem zmínila, jí budu věnovat samostatnou kapitolu.

1.1.2 Způsoby výkonu advokacie

Prvním a asi nejméně komplikovaným způsobem je samostatný výkon advokacie. V tomto případě pracuje osoba pod názvem advokát, s místem podnikání zapsaném v seznamu advokátů. Druhým způsobem výkonu advokacie je společný výkon prostřednictvím sdružení advokátů. Toto sdružení musí mít trvalou podobu a nesmí být vytvořeno například jen za účelem poskytnutí služeb v jedné věci. Účastníky tohoto sdružení mohou být pouze advokáti. Do smluvních vztahů ovšem může sdružení vstupovat s jakýmkoliv subjekty, zde toto omezení neplatí. Dalším typem výkonu advokacie je výkon pomocí společnosti a to jednak v rámci veřejné obchodní společnosti či komanditní společnosti nebo společnosti s ručením omezeným. V tomto typu spolupráce je na jedné straně klient a na druhé není obhájce jako fyzická osoba, ale přímo společnost.¹⁸ Spolupráce v rámci společnosti může být tuzemská, ale i zahraniční. Posledním způsobem výkonu je pak činnost vykonávána jako tzv. spolupracující advokát. V takovém případě pak advokát poskytuje právní služby na základě smlouvy o trvalé spolupráci, kterou uzavírá buďto s jiným advokátem nebo se společností či sdružením.¹⁹

1.1.3 Vztah advokacie a EU

Od roku 2004 je Česká republika jednou z členských zemí Evropské unie. Přesto že většina obyvatel to pocítuje převážně jako možnost volně cestovat bez front na hranicích, z členství plynou i mnohé podstatné zásahy do různorodých sfér naší země. Jinak tomu není ani u úpravy postavení obhájců, konkrétně ve svobodě výkonu profese. Od roku 2004 naše právo počítá s možností působení evropských advokátů vedle dosavadních zahraničních. Již v úvodních ustanoveních zákona o advokacii konkrétně v § 2 evropští advokáti definováni a to jako: „*fyzické osoby, které jsou státními příslušníky členského státu Evropské unie, smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konference anebo jsou státními příslušníky jiného státu a jsou v některém z domovských států trvale*

¹⁸ SCHELEOVÁ, I. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a.s., 1997, s. 393-394. ISBN 80-7201-051-4.

¹⁹ Náležitosti smlouvy jsou dány § 15 písm. f zákona o advokacii.

usazení....“²⁰ Evropským advokátům je pak v rámci zákona o advokacii věnována část třetí, kde se tato problematika řeší podrobněji. Zakotvení evropských advokátů ovšem nenajdeme pouze ve vnitrostátní úpravě, ale také například ve směrnici 98/5 ES Evropského parlamentu a Rady²¹. V článku druhém této směrnice je jako právo každého advokáta chápána možnost trvalého výkonu činnosti v jiném členském státě. Tato činnost je pak vykonávána pod profesním označením domovského státu a se zařazením do profesního stavu v hostitelském státě. Další úpravou je pak také například směrnice Rady č. 77/249/EHS²². K této otázce se vyjádřil Výbor ministrů ve svém doporučení, kde jako první zásadu uvádí, že „*mají být přijata veškerá opatření za účelem respektování, ochrany a podpory výkonu profese advokáta bez diskriminace a bez nesprávného zasahování ze strany institucí nebo veřejnosti, obzvláště ve světle odpovídajících ustanovení Evropské konvence o lidských právech.*“²³

S Evropskými advokáty na našem území počítá i sama Komora, která v jednom ze svých usnesení²⁴ uvádí, že práva a povinnosti stanovené stavovskými předpisy Komory se přiměřeně vztahují i na advokáty evropské. Tyto povinnosti jsou uvedeny například v § 35i²⁵ či 35n²⁶ zákona o advokacii²⁷, tedy opět v části třetí

²⁰ Česká republika. Zákon o advokacii č.85/1996 Sb. In: *Sbírka zákonů*. 13.3.1996. Ve znění pozdějších předpisů.

²¹ Brusel. Směrnice Evropského parlamentu a Rady č.98/5/ES: o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace. In: *Úřední věstník*. 16.2.1998. Ve znění pozdějších předpisů.

²² Brusel. Směrnice Rady č.77/249/EHS: o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů. In: *Úřední věstník*. 22.3.1977. Ve znění pozdějších předpisů.

²³ Doporučení výboru ministrů členským státům ke svobodě výkonu profese advokáta. In: *Česká advokátní komora* [online]. 2000 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/436/e04_PPA_2005_CZ_44.pdf.

²⁴ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 4/2004: o používání stavovských předpisů České advokátní komory pro evropské advokáty. In: *Věstník České advokátní komory*. 12.5.2004. Ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ Při poskytování právních služeb spočívajících v zastupování v řízení před soudy nebo jinými orgány, včetně obhajoby v trestním řízení, je hostující evropský advokát povinen dodržovat povinnosti, které jsou stanoveny právním nebo stavovským předpisem pro advokáty, jakožto zástupce účastníků v tomto řízení. Pokud tyto předpisy některou otázku neupravují, je hostující evropský advokát povinen dodržovat povinnosti, které jsou stanoveny právními, stavovskými nebo jinými předpisy domovského státu o poskytování právních služeb (dále jen „předpisy domovského státu“).

²⁶ Není-li dále stanoveno jinak, použijí se pro usazeného evropského advokáta přiměřeně ustanovení tohoto zákona a stavovských předpisů o právech a povinnostech advokátů, popřípadě ustanovení zvláštních právních předpisů, pokud stanoví práva a povinnosti advokátů v souvislosti s výkonem advokacie.

²⁷ Česká republika. Zákon o advokacii č.85/1996 Sb. In: *Sbírka zákonů*. 13.3.1996. Ve znění pozdějších předpisů.

věnované tomuto „typu“ advokátů. Mezi nejvýznamnější z těchto předpisů bude zajisté patřit etický kodex, který ve svém článku tři v rámci kolizní úpravy uvádí, že“ pokud advokát poskytuje právní službu na území jiného státu, v němž k tomu má oprávnění, dodržuje pravidla chování advokáta platná v takovém státě.²⁸

Pohyb klientů a jejich aktivit nám tak dělá z advokacie nadnárodní profesi, neboť právě s pohybem klientů souvisí i pohyb advokátů. Zde ovšem může nastat rozpor v podobě toho, že obhájce je již od dob své koncipientické praxe připravován a „proškolován“ na právní řád určité země a nyní má poskytovat právní pomoc podle právního řádu jiné země. S přechody obhájců mezi zeměmi dnes i počítá již i Evropská unie a to tak, že počítá s uznáváním vysokoškolských diplomů mezi členskými zeměmi.²⁹ Toto své stanovisko vyjádřila v rámci směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES.³⁰

K této problematice se váže i mezinárodní judikatura, kde za zmínku rozhodně stojí, rozhodnutí Soudního dvora Evropských společenství č.107/83. V této věci soud nesouhlasil s vyřízením žádost, ve které žádal člen Německé advokátní komory, aby mohl být po dobu praktického tréninku registrován u Pařížské advokátní komory. Ovšem s tím, že by zůstal i členem Německé advokátní komory a v Německu by si ponechal i kancelář a pobyt. Žadateli nebylo vyhověno s odůvodněním, že lze mít jen jednu kancelář a to v místě registrace. Soud argumentoval článkem 43. Smlouvy o založení společenství, z něhož lze dovodit, že není možné bránit jinému členskému příslušníkovi v právu vstupu a následnému výkonu profese jen proto, že má kancelář i v jiném členském státě.^{31 32}

²⁸ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1996. Ve znění pozdějších předpisů.

²⁹ WINTEROVÁ, A. *Civilní právo procesní*. IV. aktualizované. Praha: Linde Praha a.s., 2006, s. 170. ISBN 80-7201-595-8.

³⁰ Brusel. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES.: o uznávání odborných kvalifikací. In: *Úřední věstník*. 6.7.2005. Ve znění pozdějších předpisů.

³¹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. července 1984 *Ordre des Avocats au Barreau de Paris* proti Onno Klopp, C-107/83, Recueil 1984, s. 2971. Dostupné z: <http://isap.vlada.cz/Dul/JUDIKATY.nsf/ec061949bf7cad6380256dd00033eec8/b762b5744b468ecd125643900172622?OpenDocument>.

³² OUTLÁ, V., HAMERNÍK, P., BAMBAS, J. *Judikatura Evropského soudního dvora: dokumenty*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 174. ISBN 80-86898-49-0.

1.2 Právní úprava a ústavní limity

Zřejmě bychom v České republice našli jen málo osob, které by neznali LZPS, ale kolik z těchto osob by dokázalo odpovědět na to, proč vlastně tato úprava existuje a jak vznikla? Na tuto otázku odpovídá Josef Blahož (Praha 2005) takto: „...*lidská a občanská práva vznikala v procesu evolučního přirozeného vývoje vytváření demokratické společnosti a státu.*“ Podle Blahože se tyto hodnoty podmiňují a spolu s dalšími tvoří základnu demokratického státu. Úprava se liší stát od státu v návaznosti na rysy země, na politickou a sociální situaci jakož i vývoj právní kultury³³. V zakotvení lidských práv se nám vlastně promítá vztah jednotlivce k veřejné moci, ale v neposlední řadě také k právu mezinárodnímu, které jim poskytuje rovněž ochranu. Dnešní pojetí se podstatně liší od minulosti, kde tato práva nebyla tolik uznávána a často se musela vyrovnávat s podřízeností a to například nacionalismu, suverenitě a mnohým dalším.³⁴

Již článek 1 Ústavy nám jasně vymezuje postavení České republiky, kdy ji charakterizuje jako jednotný a demokratický právní stát, který je založen na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Od toho ustanovení se v podstatě odvíjí celý zbytek Ústavy, důležitým zdrojem je samozřejmě také LZPS a nesmíme zapomínat ani na vyhlášené a se souhlasem Parlamentu ratifikované mezinárodní smlouvy. Tyto výše zmíněné předpisy mají aplikační přednost a navíc tvoří jakýsi rámec, se kterým musí být celý zbytek právního řádu v souladu. Proto práva označená v těchto dokumentech označujeme za základní neboť k jejich změně či omezení je vždy třeba stejné právní síly nebo alespoň zákona. Právo na právní pomoc, je zakotveno právě v LZPS v článku 37³⁵ na který dále navazuje článek 40 odst. 3 ve kterém je zakotveno právo obviněného na obhajobu prostřednictvím obhájce. Mimo této ústavní úpravy je právo na obhajobu zakotveno také v mnoha dalších právních předpisech. Pokud vycházíme z rozdělení lidských práv do čtyř generací, pak toto právo spadá hned do první z nich. Zastupuje procesní záruku lidských práv.³⁶

³³ BLAHOŽ, J. *Sjednocující se Evropa a lidská a občanská práva*. Praha: ASPI, 2005, 46, 105. ISBN 80-7357-073-4.

³⁴ ONDŘEJEK, P. *Princip proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod*. Praha: Leges, 2012, s. 37-38. ISBN 978-80-87576-31-1.

³⁵ Každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení.

³⁶ ŠÍŠKOVÁ, N. *Dimenze ochrany lidských práv v EU*. Praha: Aspi, 2003, s. 19. ISBN 80-86395-52-9.

K problematice obhajoby a právní pomoci se vyjádřil i Ústavní soud, který uvedl, že „nepovažuje právo podle čl. 37 odst. 2 Listiny a čl. 40 odst. 3 Listiny na obhajobu za vyčerpané tím, že si obviněný zvolí obhájce³⁷.“ Je totiž namístě také zajistit to, aby orgány činné v trestním řízení umožnili reálný výkon tohoto oprávnění.³⁸

Jak uvádí Pavel Šturma (Praha 2003) „*Systém ochrany lidských práv je věrohodný jen tehdy, nabízí-li jednotlivcům k obraně jejich práv účinné záruky; uznané nebo vyhlášené práva a svobody, které nejsou garantovány, mají pouze teoretický význam.*“³⁹ S výrokem autora naprosto souhlasím, protože vedle toho že je třeba základní práva garantovat v nejvyšších právních předpisech je také třeba zajistit jejich proveditelnost. S tím je ve většině případů počítáno již na nižších právních stupních. Právo na obhajobu sice garantované máme a to právě v LZPS, nelzáme zde ale jiný problém a to v podobě toho, že právo na obhajobu je právem bez omezení a má tedy být dostupné všem a to tedy i těm kdo si ho nemohou dovolit zajistit pomocí smlouvy s obhájcem. LZPS toto právo stejně jako většinu jiných upravuje jen v základních rysech a počítá s podrobnější úpravou v ostatních normách právního řádu. Dnešní právní úprava, ale dostatečně nereflektuje všechny možné situace s obhajobou spjaté, tak jako je upravoval například civilní řád soudní, jenž platil do roku 1950.⁴⁰

Ochrana na mezinárodní úrovni je pak poskytována Evropskou úmluvou o lidských právech (dále jen EÚLP) a to v článku 6 a také Mezinárodním paktem o občanských a politických právech (dále jen MPOPP) v článku 14 odst. 3 písm. b)⁴¹ a v neposlední řadě také Chartou základních práv Evropské unie v článku 47 odst. 3⁴² a

³⁷ Česká republika. Nález ústavního soudu České republiky č. 106 Sb. In: *sbírka nálezů*. 2009, roč. 2009, č. 53.

³⁸ JELÍNEK, J., UHLÍŘOVÁ, M. *Obhájce v trestním řízení*. I. Praha: Leges, 2011, s. 94. ISBN 978-80-87212-88-2.

³⁹ ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003, s. 1. ISBN 80-7179-398-1.

⁴⁰ WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. *Listina základních práv a svobod komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 775. ISBN 978-80-7375-750-6.

⁴¹ Česká republika. Vyhláška Ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb.: o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. In: *sbírka zákonů*. 10.5.1976.

⁴² *Článek 47 odst. 3 zakotvuje právo na právní pomoc osobám, které nemají dostatek financí. Ovšem jen v případě, že je tato pomoc potřebná, aby bylo dosaženo účinnému přístupu k soudu. V článku 48 odst. 2 pak nalezneme právo na obhajobu, kdy každé obžalované osobě se zaručuje respektování práv na obhajobu.*

také článkem 48 odst. 2.⁴³ Z pohledu EÚLP je právo na spravedlivý proces vymezeno celkem třemi odstavci ve kterých je zaručeno právo každého na:

- a) projednání věci a to veřejně, spravedlivě a v přiměřené lhůtě nestranným soudem
- b) rozsudek musí být vyhlášen vždy veřejně
- c) každý je považován za nevinného, dokud mu není prokázána vina
- d) každý obviněný z trestného činu má mít určitá minimální práva, a to
 - být seznámen s povahou a důvodem obvinění v jazyce, jemuž rozumí
 - mít přiměřený čas na přípravu obhajoby
 - obhajovat se osobně či za pomoci obhájce
 - nemá-li obviněný na zaplacení obhájce prostředky, bude poskytnut bezplatně, pokud je to v zájmu spravedlnosti
 - vyslyšet nebo nechat vyslyšet svědky
 - na bezplatnou pomoc tlumočnicka pokud se řízení před soudem vede v jazyce, kterému obviněný nerozumí.

Důležitým kritériem pro aplikaci článku 6 je pak také to, že spor se musí rozhodujícím způsobem dotýkat občanských práv. Nebude tedy dostačující pro jeho aplikaci pouze slabý vztah k civilním právům osoby, jež se cítí být dotčena. Na tuto podmínku doplatilo například sdružení Jihočeské matky, bojující proti jaderné elektrárně Temelín, jež spatřovalo narušení spravedlivého procesu v tom, že nebylo informováno stavebním úřadem o řízeních, v jejichž rámci došlo ke změně používaných technologií právě v Temelíně⁴⁴. Podle Evropského soudu pro lidská práva (dále jen ESLP) ale nemělo sdružení přímý vztah mezi změnou podmínek a možnou újmou členů sdružení.⁴⁵

Úprava uvedená v MPOPP je velmi podobná úpravě v EÚLP. Článek 14 je oproti článku 6 EÚLP 4 odstavce obsáhlejší, ale odstavec 3 jak již bylo zmíněno je

⁴³ Charta základních práv Evropské unie. In: *Czech Helsinki Committee* [online]. 7.12.2000 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005040701>.

⁴⁴ SDRUZENI JIHOCESKE MATKY v. ČESKÁ REPUBLIKA 19101/03 ze dne 10.7.2006. In: Hudoc [online]. 10.7.2006 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-76707>

⁴⁵ KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 586. ISBN 978-80-7400-365-3.

skoro totožný s již zmíněnou úpravou. V judikatuře ESLP je mnoho rozsudků na téma právo na obhajobu. Zásadní judikát spatřuji ve věc *Saidi v. Francie ze dne 20.9.1993*⁴⁶. V tomto případě se jednalo o to, že překupníka drog Francouzské soudy odsoudili na základě výpovědí svědků. Překupník si, ale následně stěžoval, že mu byl odepřen spravedlivý proces v tom smyslu, že nemohl konfrontovat svědky. ESLP mu dal za pravdu, když vynesl rozhodnutí ve smyslu, že i přestože cílem států je bojovat proti nelegálnímu obchodu nemůže tento boj vést až k porušování základních práv, v čemž on toto vidí, neboť podle něj bylo porušeno právo čl. 6 EÚLP. Tento judikát rozebral ve své bakalářské práci i Tomáš Burka a poukazuje zde na to, že boj států s nelegálním obchodem je velmi problematický neboť svědkové jsou často ochotni podat svědectví jen pod příslibem anonymity. Ovšem je pravda jak autor uvádí, že ani tento argument není dostatečným důvodem, proto aby byla základní práva někomu odírána.⁴⁷ S názorem Tomáše naprosto souhlasím, i když boj s kriminalitou je velmi důležitý myslím si že vždy musí být nalezena zákonná cesta či nově vytvořena, ale nikdy ne na úkor základních práv. I přesto že tyto osoby páchají trestnou činnost, nemělo by na ně být přestáno pohlížet jako na lidské osoby s právy srovnatelnými s osobami žijícími spořádaným životem. Od trestání je tady řada zákonů a institucí a nevidím proto důvod vybírat si cestu porušování základních práv.

1.3 Česká advokátní komora

Veškeré profesní komory obecně v sobě sdružují příslušníky určité profese a nad těmito svými členy pak vykonávají mocenské oprávnění. Ovšem i zde je třeba mít určitý systém brzd a protivah, takže proti všem rozhodnutím, jimž jsou ukládány povinnosti, musí být možnost soudního přezkumu.⁴⁸

Je samostatnou stavovskou organizací, na jejíž bedra „odkládá“ stát část svých povinností a oprávnění například v podobě vydávání povolení pro výkon advokacie, přičemž si ale ponechává právo dohledu na touto organizací. Stát zároveň pomocí

⁴⁶ CASE OF SAIDI v. FRANCE 14647/89 ze dne 20.9.1993. In: *Hudoc* [online]. 1993 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57839>.

⁴⁷ *Právo na obhajobu v českém trestním řízení* [online]. Brno, 2012 [cit. 2013-02-26].

Dostupné z:

http://is.muni.cz/th/206722/pravf_b/Pravo_na_obhajobu_v_ceskem_trestnim_rizeni.pdf.

Bakalářská. Masarykova univerzita.

⁴⁸ KLÍMA, K. *Ústavní právo* 4. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 391. ISBN 978-80-7380-261-5.

této organizace dostává svému závazku, že poskytne právní ochranu každému na jeho území.

Hlavním orgánem je sněm, kterého se smějí účastnit všichni advokáti. Jako výkonný orgán zde slouží představenstvo, přičemž reprezentanta Komory nazýváme předsedou Komory. Kontrolním orgánem je kontrolní rada a samostatným orgánem je kárná komise, před kterou se vedou kárná řízení. Velmi důležitou roli má i zkušební komise pro advokátní zkoušky. Jejím úkolem je výkon advokacie na úseku veřejné správy a především dohlížet na kvalitu poskytovaných právních služeb advokáty.

1.4 Práva a povinnosti obhájce

Obhájci jsou vázáni nejen zákony jako všichni občané, ale navíc stavovskými předpisy ČAK, kterými jsou vázáni dnem zápisu do Komory.

Hlavním posláním obhájců je nejen vykonávat to čím byli pověřeni, ale také sloužit spravedlnosti. Toto posláním je dáno významem jejich úlohy ve společnosti. Je třeba, aby občané věřili ve spravedlnost nejen zákonů ale i procesu před soudy nebo ochrany svých zaručených práv tedy celkově chodu demokratického státního zřízení.

Na obhájce je tedy kladeno krom jiného i mnoho morálních povinností. Tyto povinnosti má vůči různorodým subjektům. Každého v první řadě napadne, že je má především vůči klientovi, což je samozřejmě pravda, ale není sám. Obhájce má mnoho povinností i vůči soudům či jiným orgánům, před kterými jedná. Tyto povinnosti se zajisté mohou někdy dostat do rozporu a proto je obhájce povinen dbát na zachování své nezávislosti a držet se vždy své profesionality a to i na úkor toho, že ne vždy bude klient, soud či třetí osoba uspokojena. V tomto pravidle však není místo pro jakoukoliv svévoli, na prvním místě jedná totiž obhájce vždy v zájmu klienta, a jeho zájmům dává přednost před ostatními. Ovšem i tato zásada má své meze dané především právními předpisy⁴⁹.

Budeme-li vycházet z výkladu povinnosti obhájce z pohledu ČAK, můžeme je rozdělit do několika skupin, přičemž každá ze skupin se pak dále člení.

⁴⁹ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Právní služba*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 8-13. ISBN 80-86432-51-3.

1.4.1 Obecné povinnosti

Mezi tyto povinnosti řadíme pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout při poskytování právních služeb, mít sídlo na území ČR a setrávat na tomto místě v určitém čase, používat označení advokát, odmítnout poskytnutí služeb přičilo-li by se to etickému kodexu, ve výše uvedeném případě vypovědět smlouvu s klientem, vést přiměřenou dokumentaci o poskytovaných službách.

1.4.2 Povinnosti vůči klientovi

Na toto téma bylo napsáno již mnoho knih, úvah či odborných textů jako například v Bulletinu advokacie kde Mgr. Markéta Jančarová vymezila povinnosti obhájce do sedmi bodů: „chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta, informovat svého klienta, řídit se pokyny *klienta*, *důsledně využívat zákonných prostředků v zájmu klienta*, *vést přiměřenou dokumentaci*, *povinnost mlčenlivosti*, *povinnosti advokáta při skončení právního vztahu mezi ním a klientem*.“ Žádná s těchto povinností, ovšem není pro obhájce úplně snadná. Zaměříme-li se například na bod 6, tedy na povinnost mlčenlivosti, může zde dojít k porušení, aniž by za to obhájce mohl a často o tom ani neví. Toto se stává například odposlechy telekomunikačních zařízení. Provádění odposlechlů mezi klientem a obhájcem je sice nepřijatelné, ale i tak k tomu někdy dochází. Pokud je osobě provádějící odposlech známo, že spolu komunikují obhájce a klient měl by odposlech ihned ukončit a dosud vzniklý záznam zrušit. V povinnosti mlčenlivosti spatřujeme jistotu a záruku pro klienta, že informace, které obhájci sděluje, nebudou známy třetí osobě. Dojde-li ale k odposlechu tohoto hovoru i přesto že má být ukončen, ale není, pak mohou informace uniknout⁵⁰. V takovém případě se může advokát dostat do velmi nepříjemné situace, při níž může být klientem nařčen z porušení povinnosti mlčenlivosti. Pokud by osoba provádějící odposlech tento úkon nepřiznala a informace zneužila, myslím, že by pro advokáta bylo velmi těžké až nereálné dokázat že informace nepocházejí od něho. Obzvláště pak je-li jedinou osobou, které se klient svěřil. Myslím si, že tímto způsobem by mohl být určitý obhájce i profesně zničen v konkurenčním boji o klienty.

⁵⁰ Nezákonný odposlech advokáta. Bulletin advokacie [online]. 2008, č. 3, s. 15 [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptembqhbwpweyk7gnpxg5dsl4ytk&groupIndex=91&rowIndex=0&conversationId=2534909>.

1.4.3 Povinnosti vůči ČAK

Pod těmito povinnostmi nalezneme takové, které jsou nějakým způsobem významné právě pro stavovskou organizaci. Jako příklad lze uvést povinnost platit příspěvek na činnost Komory, oznamovat změny rozhodné pro vedení seznamu advokátů, poskytnout právní služby osobě na základě určení Komorou, informovat Komoru o zastupování osoby proti jinému advokátovi, využívat při sporech s jiným advokátem či koncipientem smírčího řízení před orgány Komory.

1.4.4 Povinnosti vůči advokátnímu stavu

Tyto povinnosti jsou neméně důležité, neboť poskytují jakýsi obraz obhájců navenek a na základě nich jsou také vnímáni veřejnosti. Proto je na místě jako první uvést povinnost nesnižovat důstojnost advokátního stavu a dodržovat pravidla profesní etiky, dále pak chovat se poctivě, čestně a slušně a tím přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu, zachovávat úctu a zdvořilost soudům a jiným orgánům rozhodujícím o právních věcech, provádět veřejně prospěšnou činnost.⁵¹

I obhájce má, ale svá práva což ve většině případů odpovídá povinnostem klienta. Klient má například povinnost poskytovat obhájci potřebné informace a ten na ně tedy z logiky věci má i právo. V § 18 zákona o advokacii pak jako právo nalezneme také možnost odmítnutí poskytnutí právní služby. V § 19 odst. 2 je mezi práva obhájce řazeno vypovězení obhajoby. Dalším významným právem obhájce, je také právo na odměnu⁵².

⁵¹ Povinnosti advokáta. *Česká advokátní komora* [online]. 2012 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>.

⁵² Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta. *Bulletin advokacie* [online]. 2000, č. 10, s. 41-60 [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_10.pdf.

1.5 Odpovědnost obhájce

Tako jako je každý odpovědný za své chování je i obhájce odpovědný za výkon své profese. A má to o to „těžší“ že často na jeho rozhodnutích závisí život druhých osob a právě proto je jeho odpovědnost pod větším dozorem než odpovědnost ostatních občanů. Pokud by porušil právní předpisy nebo například smlouvu s klientem může dojít ke kárné odpovědnosti.⁵³

Za kárné provinění, o kterém by rozhodoval kárný senát, může být uloženo několik druhů kárných opatření a to napomenutí, veřejné napomenutí, pokuta a to až do stonásobku minimální měsíční mzdy tedy až do 800.000 Kč, dočasný zákaz výkonu advokacie uložená na dobu od šesti měsíců do tří let, vyškrtnutí ze seznamu advokátů.

K poslednímu uvedenému opatření se váže velmi zajímavý judikát Nejvyššího soudu, který poukazuje na ochranu klienta v případě, že by byl zastupován právě obhájcem postihnutého tímto opatřením. Pokud byl klient po celou dobu trestního stíhání zastupován obhájcem vyškrtnutým ze seznamu advokátů vedeného Komorou, nemůže být sama tato okolnost důvodem pro zrušení napadaného rozhodnutí a přikázání k novému řízení a rozhodnutí. Podmínkou ovšem je, že je zřejmé, že obhájce správně chránil a prosazoval práva klienta. Výsledkem nám tedy může být fakt, že zde převažuje zájem na stabilitě pravomocných rozhodnutí nad zájmem na nápravě vadných postupů řízení, které neměli vliv na správnost rozhodnutí a nelze tedy ani očekávat příznivější budoucí rozhodnutí ve prospěch klienta.⁵⁴

Je jasné, že není v silách Komory uhlídat všechny obhájce v každém úkon a tak je dána možnost komukoliv kdo má podezření na nesprávné jednání obhájce podat Komoře stížnost. Která je povinna tyto podněty přijímat, evidovat a vyřizovat.

Mimo to, že je obhájce pod dohledem Komory je také v plném rozsahu odpovědný za škodu, kterou by způsobil klientovi při poskytování svých právních služeb. Pro tyto případy je proto povinností obhájce být pojištěn a do ve výši 3

⁵³ Nastupuje za kárné provinění, kterým je závažné nebo opětovné porušení povinností vyplývajících ze zákona či stavovského předpisu.

⁵⁴ Česká republika. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1.3.2001: 3 Tz 13/2001. In: *sbírka rozhodnutí*. 2001. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=njptembqgfpixizyga&conversationId=2160870>.

milionů Kč. Pokud bude advokát poskytovat pomoc klientovi v případě, kde může být způsobena i větší škoda je povinen se připojistit s ohledem na riziko daného případu. Vyvstane-li potřeba uplatnit pojištění, jedná se o klasickou pojistnou událost a tomu je i odpovídající postup vymáhání náhrady.⁵⁵

1.6 Odepření právní pomoci

Stát má naplňovat právo na spravedlivý proces a tím i právo na obhajobu tak, že osobám umožní přístup k obhájčům. I přesto, že některé osoby mají být pro správný a rychlý průběh budoucího řízení izolovány, je zde třeba umožnit i jim styk s obhájcem a nelze jim v něm bránit. Právo na obhajobu zde tedy vytváří jakousi výjimku z této izolace. Tímto tématem se zabýval i ESLP ve svém rozsudku *Golder proti Spojenému království ze dne 21.2.1975*.⁵⁶ V tomto případě se jednalo o kauzu vězně, který se měl údajně účastnit nepokojů ve věznici a přitom napadnout důstojníka. Později se ovšem ukázalo, že důstojník si muže spletl a on tedy není viníkem. Muž se cítil být dotčen a obával se aby tento jeho údajný útok nebyl zaprotokolován v jeho vězeňském spise a tak se rozhodl na důstojníka podat žalobu za pomluvu. Ředit věznice mu ale neposkytl možnost přístupu k obhájci a tak se muž obrátil právě na ESLP. Ten shledal rozpor s článkem 6 EÚLP v tom smyslu, že tím bylo zamezeno efektivitě zamýšlené žaloby, kterou jako laik mohl podat bez účasti obhájce jen stěží.

Dalším možným případem, kdy je třeba dbát na to, že osobě nebude toto právo upřeno, je situace kdy si osoba obhájce nemůže dovolit z důvodů finančních. Podle ESLP je třeba těmto osobám pomoci zejména jde-li o rozvod, péči o děti, zbavení svobody, uzavření do léčebny ani zde to ovšem neplatí vždy, tato pomoc musí být vyžadována k úspěšnému přístupu k soudu a je zde zjevná naděje na úspěch.

V soudních sporech ovšem ne vždy vystupují jen fyzické osoby, o kterých je zde zatím stále pojednáváno. Někdy jsou ve sporech činné i osoby právnické.

⁵⁵ Ochrana klientů. *Česká advokátní komora* [online]. 2012 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: - <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=39>.

⁵⁶ CASE OF GOLDER v. THE UNITED KINGDOM 4451/70 ze dne 21.2.1975 In: *Hudoc* [online]. 1975 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-57496>.

V LZPS jak už bylo zmíněno je zakotveno právo na spravedlivý proces, jehož složkou je zásada rovnosti stran, které mají mít stejné možnosti uplatnění svých práv. I s právnickou osobou tedy musí být zacházeno jako s fyzickou a nelze tedy ani zde vyloučit to, že osoba je například bez prostředků a bude potřeba ji poskytnout právní pomoc. V nálezů Ústavního soudu, který se tímto tématem zabýval, je tak uvedeno, že právo na osvobození od soudních poplatků a od toho se následně odvíjející například bezplatná právní pomoc, nemůže být odepřeno jen proto, že zjišťování poměrů právnické osoby je obtížné či nákladné.⁵⁷

Na začátku této podkapitoly bylo zmíněno, že zejména v trestním řízení je vyžadována jistá izolace osob podezřelých či obviněných. Tímto tématem se zabývá i návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie o právu na přístup k obhájci. Za cíl je v této směrnici dáno stanovit určité společné minimum pro osoby obviněné či podezřelé v rámci trestního řízení v Evropské unii ve smyslu práva na obhájce a komunikace s třetí osobou. Pro téma této práce je pak nejvýznamnější článek 3 odst. 3, který by měl garantovat obviněným či podezřelému, že členské státy zajistí výkon jejich práva na komunikaci s obhájcem, který je zatupuje. V tomto právu je mimo komunikace také zahrnuto osobní setkání s obhájce. Při vytváření návrhu tohoto článku bylo vycházeno z judikatury ESLP. V odstavci pátém je pak dána členským státům možnost odchýlit se od odstavce třetího ale to jen odůvodňují-li to okolnosti případu a jsou-li tyto okolnosti přesvědčivými důvody.⁵⁸

⁵⁷ MOLEK, P. *Právo na spravedlivý proces*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 128-130, 134. ISBN 978-80-7375-748-3.

⁵⁸ K návrhu Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU o právu na přístup k obhájci a o právu na komunikaci po zatčení a o pozici CCBE. *Bulletin advokacie* [online]. 2012, č. 9, s. 62 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_09_2012_web.pdf.

1.7 Odmítnutí obhajoby

Za určitých okolností, i přesto že právo na obhajobu by nemělo být nikomu upíráno, smí obhájce ustanovení odmítnout. I přesto, že je převzetí obhajoby obhájcovou povinností, v některých případech může být ustanoven obhájce jiný než ten původně určený. A to jednak na žádost obhájce, ale také na žádost klienta. K tomuto zproštění dochází prostřednictvím předsedy senátu v řízení před soudem a pomocí soudce v řízení přípravném.⁵⁹

Nejedná se o svévůli této osoby, ale vyskytla se zde některá ze skutečností uvedených v § 19 zákona o advokacii. Zde je dokonce možnost odmítnutí obhajoby uvedena jako povinností a to tehdy pokud:

- v téže věci nebo ve věci související již poskytl právní služby jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o poskytnutí žádá,
- by informace, které má o jiném klientovi mohla žadateli služby poskytnout neoprávněnou výhodu
- obhájce se účastnil projednávání věci nebo se ho účastnila osoba jemu blízká
- zájmy žadatele jsou v rozporu se zájmy obhájce.

V dnešní době jsou u soudů vedené jmenné seznamy obhájců poskytujících obhajobu ex offio. Ze současných devíti tisíc advokátních praxí, ji poskytuje zhruba tři a půl tisíce z nich. Tento počet však mohl být podstatně snížen za dob působení ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila, který prosazoval snížení plateb na tento typ obhajoby o 20%. Nepochybuji o tom, že státnímu rozpočtu by to zajisté pomohlo, ale nemyslím si, že je vhodné pomáhat státnímu rozpočtu na úkor nemajetných občanů, kteří této „služby“ využívají nejčastěji a jež by se tato změna dotkal nejvíce. I přesto, že to vypadá, že se přímo klientů návrh nedotýká opak je pravdou. Přijetí návrhu by mělo za důsledek snížení počtu obhájců ex offio a to by citelně pocítili právě tito občané. I přesto že se ministr dušoval, že toto snížení by bylo dočasné nenašel na straně obhájců pochopení, málo kdo totiž dnes ví, že v roce 1998 byla obhájcům také „dočasně“ zavedena daň v podobě 10 % z každé sumy za jednotlivý úkon. Daň byla

⁵⁹ Ukončení obhajoby obhájcem v některých případech. Bulletin advokacie [online]. 1996, roč. 1996, č. 3, s. 60 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptcojzgzpweyk7gnpxg5dsl43da&groupIndex=10&rowIndex=0&conversationId=2169989>.

odůvodněna jako pomoc při tehdejší ničivé povodni. Po povodni již nenajdeme ani památky, ale daň zde máme pořád. Protože proč rušit něco co funguje a z čeho má stát peníze že?⁶⁰ Další snížení odměn advokátů nalezne také v advokátním tarifu, kde v § 12 dochází ke snižování o 20% při společných úkonech obhájce v rámci zastupování dvou a více osob. Ke stejnému snížení dojde také v případě poskytnutí právní služby v rámci občanského soudního řízení, trestního řízení jak uvádí § 12a.⁶¹

Dalšími důvody, které sice nespádají pod odmítnutí obhajoby, ale stejně tak brání výkonu obhajoby, jsou například pozastavení výkonu advokacie, nemoc advokáta, uložení trestu výkonu advokacie a mnohé další. V takovýchto případech je pak povinností obhájce ustanovit za sebe zástupce. To se děje pomocí dohody s jiným obhájcem a také tím, že původní obhájce tuto změnu oznámí klientovi a soudu. Pokud by obhájce nenašel zástupce, vstoupí do situace Komora a bude postupovat, jako by došlo k obhájcovu úmrtí.⁶²

⁶⁰ Advokáti dostanou méně peněz za ex offa. Doplatí na to klientu, varují. *Česká advokátní komora* [online]. 2012 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=5961>.

⁶¹ Česká republika. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č.177/1996 Sb.: o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb. In: *Sbírka zákonů*. 4.6.1996. Ve znění pozdějších předpisů.

⁶² Ukončení obhajoby obhájcem v některých případech. *Bulletin advokacie* [online]. 1996, roč. 1996, č. 3, s. 60 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptcojzgzpweyk7gnpxg5dsl43da&groupIndex=10&rowIndex=0&conversationId=2169989>.

2. Systém obhajoby

Ne vždy si ví osoba rady se situací, do níž se dostala, a proto hledá pomoc. Při hledání pomoci pak vychází z toho, o jaký jde problém. Půjde-li tedy o problém z oboru práva, bude vyhledávat pomoc právní.⁶³ Proto každý, kdo o to požádá, má právo na právní pomoc již od počátku řízení a to jak v řízení před soudy, tak i jinými státními orgány či orgány veřejné správy. Jako asi každé právo na jedné straně je třeba, aby na druhé straně existovala tomu odpovídající povinnost. V tomto případě je povinnost na straně státu, který má vytvářet takové podmínky, aby tomuto právu nebylo bráněno. Stát tímto způsobem tedy dostává požadavkům zakotveným v hlavně páté LZPS. Pomoc může být poskytována několika typy osob, v první řadě jde samozřejmě o advokáty dále sem ale v některých zákonem stanovených případech a ve vymezeném rozsahu patří také notáři, patentoví zástupci, exekutoři či daňový poradci. Samozřejmě, že typem obhajoby je i obhajoba osobou práva neznalou tedy laikem.⁶⁴ Obhajoba je v podstatě účast další osoby většinou profesionála, která není závislá na orgánu vedoucím řízení. Právě její nezávislost je zdrojem toho, že tato osoba jedná v zájmu toho, komu pomáhá a v žádném jiném.⁶⁵

2.1 Obhajoba dle typu řízení

V EÚLP není automaticky počítáno s tím, že se bude poskytovat právní pomoc v případech, kdy účastník hájí svá občanská práva, tedy pro typ civilního řízení. Článek 6 je naopak koncipován pro typ řízení trestního. Ovšem ani v civilním řízení není článek 6 bezvýjimečně vyloučen, v úvahu přichází jeho použití ve spojitosti s právem na spravedlivé projednání věci. V civilní řízení, tedy bude bráno v potaz především to, zda je poskytnutí právní pomoci nutným předpokladem toho, že bude pomocí něho účinně hájeno právo stěžovatele před soudem.⁶⁶

Článek 6 odst. 3 písm. c EÚLP počítá s právem každého obhajovat se osobně nebo pomocí obhájce, kterého si zvolí nebo který mu bude při splnění podmínek ustanoven. Ani zde, jako ve většině úprav s nejvyšší právní silou nejsou však

⁶³ SCHELLEOVÁ, I. *Organizace soudnictví a právní služby*. Brno: Alfa Publishing, s.r.o., 2006, s. 111. ISBN 80-86851-39-7.

⁶⁴ KLÍMA, K. *Ústavní právo 4. rozšířené vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 400-401. ISBN 978-80-7380-261-5.

⁶⁵ WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. *Listina základních práv a svobod komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 774. ISBN 978-80-7375-750-6.

⁶⁶ KMEC, J., KOSAR, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 660, 662. ISBN 978-80-7400-365-3.

podmínky výkonu dány, je tedy počítáno s tím, že členské státy určí tyto podmínky podle svého uvážení.

V právu na obhajobu lze tedy rozlišit tyto tři základní složky:

1. Právo hájit se sám a to prostředky dle vlastního uvážení- tento typ obhajoby bývá v literatuře označován jako materiální. Pokud se osoba rozhodne pro tento typ obhajoby je pak zcela na ní aby se starala o svá práva. K tomu se vyjádřil ESLP ve svém rozhodnutí ve věci *Melin proti Francii ze dne 22.6. 1993*⁶⁷. Ovšem ani v případě výběru této obhajoby nelze popírat institut nutné obhajoby kdy je účast obhájce vyžadována. Lze tedy říci, že osoba se může obhajovat sama, nejedná-li se o věc spadající svou podstatou právě pod výše zmíněné ustanovení nutné obhajoby.

2. Právo mít obhájce a radit se s ním o způsobu obhajoby- tento typ naopak nazýváme obhajobou formální. Rozhodne-li se osoba využít služeb obhájce, měla by zvážit svou finanční situaci. Dospěje-li k závěru, že není v jejich silách si obhájce zaplatit, nebude jí samozřejmě právní pomoc odepřena, ale bude odejmuto právo výběru. Bude jí tedy určitý obhájce ustanoven. V tomto smyslu je pak také judikát *Ciupercescu v. Rumunsko z 15.6. 2010*.⁶⁸

Z výše zmíněného logický vyplývá, že bude-li mít osoba dostatek prostředků na obhájce, není její výběr budoucího obhájce nijak limitován, ovšem ani zde to není bez výjimek. Každý stát má možnost limitovat přístup osob k určitému druhu řízení, jako například že v trestních věcech vystupují pouze advokáti. Mohou pak tedy nastat situace, kdy osoba má prostředky, zvolí si obhájce, ale ten nebude moci obhajobu vykonat. Osobně v tomto řešení nevidím problém, protože v tomto případě se v podstatě jedná o ochranu osob v tom smyslu, že u tak důležitého řízení jakým bezesporu trestní je, je jednoduše vyžadována určitá vyšší kvalifikace, kterou

⁶⁷ CASE OF MELIN v. FRANCE 12914/87 ze dne 22.6.1993. In: *Hudoc* [online]. 1993 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57833#{\"itemid\":\[\"001-57833\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57833#{\).

⁶⁸ AFFAIRE CIUPERCESCU c. ROUMANIE 35555/03 ze dne 15.6.2010. In: *Hudoc* [online]. 2010 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-99433#{\"itemid\":\[\"001-99433\"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-99433#{\).

představují právě osoby, které složili advokátní zkoušku. Toto téma bylo vyřešeno i na mezinárodní úrovni rozsudkem ve věci *Shabelnik v. Ukrajina* z 19.2.2009.^{69 70}

3. Právo žádat od orgánů činných v trestním řízení takový postup, který zjistí stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nutném pro rozhodnutí.⁷¹

2.1.1 V trestním řízení

Nahlédneme-li na pojem obhájce do právního slovníku, nalezneme poměrně rozsáhlou definici této profese a to z pohledu právě trestního řízení. Obhájce je zde vymezen jako osoba poskytující právní pomoc na základě zmocnění. K poskytování této pomoci využívá všech zákonných nástrojů a jeho cílem je zmírnit klientovu vinu či lépe ho jí zbavit úplně. Činnost obhájce nepomáhá jen klientovi, ale přispívá ke správnému a spravedlivému rozhodnutí na kterém má stát hlavní zájem. Již od přípravného řízení má mnoho možností jak obhajobu uplatňovat má například možnost podávat za obviněného návrhy, žádosti, nahlížet do spisů či se účastnit vyšetřovacích úkonů. V řízení se pak obhájce účastí těch úkonů, u nichž je povolena i účast obviněného.⁷²

Právní úpravu nalezneme v trestním řádu⁷³, kde je mezi hlavními požadavky uvedeno, že obviněného zastupuje advokát⁷⁴. Tato úprava vychází z článku 40 odst. 3 a 4 LZPS⁷⁵. Stejně jako většina ústav jiných zemí se i naše Ústava zaměřuje především na záruku poskytnutí obhajoby, spravedlivého řízení a postavení soudů.⁷⁶ V tomto typu řízení je právo na obhajobu zajišťováno především tím, že je zde v každé fázi řízení povinnost orgánů činných v trestním řízení (dále jen OČTŘ)

⁶⁹ CASE OF SHABELNIK v. UKRAINE 16404/03 ze dne 19.2.2009. In: *Hudoc* [online]. 2009 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-91401#{"itemid":\["001-91401"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-91401#{).

⁷⁰ KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012, 803-805. ISBN 978-80-7400-365-3.

⁷¹ VANTOUCH, P. *Obhajoba obviněného*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 16. ISBN 80-7179-612-3.

⁷² Právní slovník. In: *Beck-online* [online]. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?>

⁷³ Česká republika. Zákon č. 141/1961 Sb.: o trestním řízení soudním. In: *sbírka zákonů*. 29.11.1961. Ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ Česká republika. Zákon č. 141/1961 Sb.: o trestním řízení soudním. In: *sbírka zákonů*. 29.11.1961. § 35 odst. 1. Ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ Obviněný má právo, aby mu byl poskytnut čas a možnosti k přípravě obhajoby tak aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce.

⁷⁶ ŠÁMAL, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Aspi, 1999, s. 46. ISBN 80-85963-89-2.

poučit obviněného (podezřelého, obžalovaného) o možnosti uplatnění práva na obhajobu a taky poskytnutí prostoru pro uplatnění.

Právo na to, aby osobě s její obhajobou pomáhala jiná osoba, je zárukou ochrany zákonných zájmů a práv osoby, proti níž se řízení vede. Pokud obviněný využije možnosti zvolit si obhájce, pak si zajišťuje možnost radit se s obhájcem během úkonů prováděných OČTŘ, krom porady ohledně odpovědi na již položenou otázku a je-li ve vazbě či je jinak omezen na své osobní svobodě také rozmluvu s obhájcem bez přítomnosti třetích osob. Nevyužije-li obviněný svého práva na zvolení obhájce, může tak za něj učít i několik osob jiných. Mezi tyto osoby řadíme zákonného zástupce, příbuzné v pokolení přímém, sourozence, osvojitele, osvojence, manžela, druha a také zúčastněnou osobu. Tyto osoby tak činí vlastním jménem a také na vlastní náklady. Jiným případem je situace, kdy obviněná obhájce mít musí. Pak je vyzván k jeho zvolení, k čemuž je mu také poskytnuta lhůta. Pokud ovšem v této lhůtě k volbě nedojde, bude mu na nezbytnou dobu obhájce ustanoven.

Nejde-li tedy o případy nutné obhajoby je jen na obviněném zda si obhájce zvolí a také to kdy. Měl by si však být při těchto rozvahách vědom toho, že obhájce se v řízení pohybuje často a může mu poskytnout cenné rady. Vždyť i mezi hlavní úkoly obhajoby řadíme co nejvíce zmírnit vinu obviněného a nejlépe ho v plném rozsahu zprostit. Často ale mají osoby dojem, že obhajobu zvládnou sami a to z různých důvodů. Hlavním důvodem však je jejich pocit nevinu. Zvolení obhájce tak tedy můžeme do jisté míry rozdělit do několika etap:

1) někteří obvinění se rozhodnou hájit se po celou dobu řízení sami - často tím uškodí zejména sobě, jelikož se tím připravují o odbornou pomoc, jak v podobě například pokládání otázek vyslychaným či průběžného informování o stavu dokazování. Málo který obviněný si totiž od OČTŘ vyžádá soupis protokolů. Proto tuto etapu rozdělujeme ještě do jakých si dvou pod etap:

a) v první se obviněný seznámí s vyšetřovacím spise- v tento moment pak dochází nejčastěji k velkému překvapení v podobě kvalifikace skutku a k následnému přehodnocení postoje k obhajobě. Pro obě strany jak obviněného tak obhájce by, ale ve většině případů bylo jednodušší, kdyby obhájce byl zvolen od počátku. Protože některé úkony jsou buď neopakovatelné, nebo těžko napravitelné

- b) v druhém případě se obviněný ani neseznámí s obsahem vyšetřovacího spisu.
- 2) další etapou je pak zvolení obhájce, až v okamžiku kdy je obviněný státním zástupcem upozorněn na to, že na něj byla podána obžaloba
 - 3) malé procento pak neshledá důvod zvolit si obhájce ani po nařízení hlavního líčení
 - 4) naopak velká část obviněných opět přehodnocuje své postoje k obhajobě, až následně, v tomto případě po vyhlášení odsuzujícího rozsudku.⁷⁷

Je věcí každého jak se svou obhajobou naloží. Ale tyto osoby by neměli zapomínat, že trestní řízení je nejzásadnějším řízením jaké naše právo zná a tím pádem jsou s ním spojeny důsledky, které mohou velmi citelně zasáhnout nejen zbytek života dané osoby, ale i celé jeho rodiny. Proto si myslím, že by zde měla být volba obhájce na prvním místě. Přeci jen je lepší slyšet i jiný nehledě na to, že na toto téma školený, názor. Obhájce je oporou a „pomocníkem“ obviněného, který mu často může pomoci takovým způsobem, kterého by byl sám jen s těžší schopen. V knize Právo na spravedlivý proces je také myslím si správně upozorněno na to, že osoby jsou často v prvních chvílích zatčení či zadržení velmi zmateny, jelikož jsou nečekaně vytrženy ze svého obvyklého života⁷⁸ a právě v těchto chvílích je účast obhájce velkou výhodou. Může totiž dojít k tomu, že osoby často právě v těchto chvílích vypoví ve stresu něco co je v jejich neprospěch a čemu by ve většině případů obhájce zabránil.

Ve vymezených případech je účast obhájce naopak třeba a to již v přípravném řízení jedná se o situace kdy je osoba ve vazbě, ve výkonu trestu odnětí svobody nebo na pozorování ve zdravotnickém ústavu, je-li zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo je-li jeho způsobilost k právním úkonům omezena, jde-li o řízení proti uprchlému.⁷⁹ Další případy, kdy je přítomnost obhájce nutná najdeme v trestním řádu v § 36 odst. 4.

⁷⁷ VANTOUCH, P. *Obhajoba obviněného*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2002, s. 63-67 a 73-76. ISBN 80-7179-612-3.

⁷⁸ MOLEK, P. *Právo na spravedlivý proces*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 373. ISBN 978-80-7375-748-3.

⁷⁹ Česká republika. Zákon č. 141/1961 Sb.: o trestním řízení soudním. In: *sbírka zákonů*. 29.11.1961. § 36 odst. 1. Ve znění pozdějších předpisů.

V některých případech může dojít ale také k tomu, že obhájce bude vyloučen soudcem a do z důvodů uvedených v § 35 odst. 3 trestního řádu. Tento zásah je velmi citelný neboť zasahuje právě do jednoho ze základních práv a to práva na obhajobu. Proto je možné tento zásah podniknout jen osobou soudce, který poskytuje záruky nezávislosti a nestrannosti ale i zde musí být zachována podmínka zákonných důvodů. Nejde tedy o svévůli soudce.⁸⁰

V roce 2004 došlo k jisté změně v trestním řádu, a to v systému ustanovování obhájců. Od této doby ustanovení probíhá podle jmenných seznamů vedených u soudů. V těchto seznamech jsou u každého soudu zapsáni obhájci působící v daném obvodu, kteří mají zájem o poskytování služby v podobě ex offo obhajoby. Cílem ustanovení je omezit přidělování tohoto typu obhajoby stále stejným osobám v návaznosti na sympatie této osoby orgánům činným v trestním řízení či soudcům. Tyto praktiky často došly až tak daleko, že obhájcům byla přiznávána odměna i za úkony, které vůbec neprovedly nebo za líčení kterého se vůbec neúčastnili. V některých obvodech zase docházelo k tomu, že byly stále ustanovovány stejné osoby, zatímco na ostatní se vůbec „nedostalo“. Všem těmto nešvarům mělo nové ustanovení trestního řádu zamezit. Ale jako asi u každého zákona se časem najde způsob jak ho přizpůsobit své potřebě a svému výkladu nebylo tomu jinak ani tady. V tomto případě se objevila praktika taková, že soud postupoval podle jmenného seznamu, ovšem s tím, že „nevhodným“ obhájcům, v podstatě nedal možnost obhajobu přijmout. Na „oko“ byli telefonicky kontaktováni, ale to takovým způsobem že nebylo v jejich silách často hovor pro rychlost ani přijmout a v případě, že uspěli, byl na druhé straně následně položen. Tím soud učinil zadosť kontaktu s tím, že u těchto obhájců učinil poznámku o tom, že nebyli zastiženi. Takto pokračoval do té doby, než se propracoval k „požadovanému“ obhájci v seznamu.⁸¹ Vycházíme-li se základní zásady, že všechny orgány a osoby podílející se na jakémkoliv řízení, ve kterém se rozhoduje o právech a povinnostech jiných osob, by měli sloužit spravedlnosti, jak již zaznělo výše, neměly by se tyto praktiky určitě objevovat. Přeci jen má jít o práci profesionálů a není tedy možné, aby na úkor čehokoliv natož práv osob, o nichž se rozhoduje, upřednostňovali své sympatie a

⁸⁰ Vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce. *Soudce* [online]. 2009, č. 4, s. 17 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/soudce-a-spolecnost/casopis-soudce.html?Stranka=2>.

⁸¹ Obcházení zákona při ustanovení obhájců ex offo. In: *Britské listy* [online]. 2011 [cit. 2013-02-14]. ISSN 1213-1792. Dostupné z: blisty.cz/art/58179.html.

známosti. Myslím si, že tato praktika by zajisté neprošla u žádné stavovské organizace. Šlo by o jednání naplňující znaky porušení vážnosti stavu dané profese a v neposlední řadě také ustanovení etiky.

Názor na obhajoby ex offa tentokrát z druhé strany nalezneme také na stránkách advokátní kanceláře Kovář a Šalomoun⁸², kde je zastáván názor, že obhájce ustanoven ex offa nepracuje s takovým nasazením jako obhájce pracující na základě plné moci. Jako argument je zde nabízeno to, že v případě tohoto typu obhajoby není obhájce dostatečně motivován vidinou výdělkem, jelikož je mu znám již od počátku a v podstatě je mu garantován, bez vynaložení sil. Může tedy docházet, až k absurdním situacím kdy obhájce bude při hlavním líčení sedět bez toho, že by pronesl jediné slovo a i přesto dostane za svou práci zapláceno. V takových případech se prý často klienti obracejí právě na zmiňovanou kancelář a ex offa obhajobu raději mění za obhájce pracujícího na základě plné moci.

V trestním řízení, je vždy právo na obhájce spojováno s obviněným (obžalovaným, odsouzeným) ale neměli bychom zapomínat ani na svědky. Jak judikoval Ústavní soud, není v postavení svědka žádný rozdíl v uplatnění ústavních práv, a proto není důvod, proč by svědek neměl mít právo na právní pomoc. Nehledě na to že s právní pomocí je počítáno u osoby podávající vysvětlení.⁸³

2.1.2 V civilním řízení

V tomto typu řízení se účastník může nechat zastupovat obhájcem. I v obhajobě můžeme spatřovat markantní rozdíl v těchto dvou typech řízení. Jak už vyplývá z logiky věci zde je úprava obhajoby volnější zejména proto, že v tomto typu řízení nemůže být zasáhnuto do práv a svobod tak výrazným způsobem jako v trestním řízení. Specifikum je, že účast obhájce se zde zajišťuje pomocí tzv. procesní plné moci. Takto udělená plná moc je platná pro celé řízení a nelze ji omezovat. Jedná se o dvoustranný právní úkon, na základě něhož, se obhájce zavazuje zastupovat klienta⁸⁴. Pokud osoba prokáže, doložením svých poměrů, osvobození od soudních poplatků, může být i v tomto typu řízení poskytnuta

⁸² Ex offa. Kovář a Šalomoun: *advokátní kancelář* [online]. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.pravnipraxe.com/index.php?file=obhajoba_ex_offa.

⁸³ Česká republika. Nález ústavního soudu 386/04. In: *sbírka nálezů*. 20.10.2004.

⁸⁴ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. *Právní služba*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 25-28. ISBN 80-86432-51-3.

bezplatná právní pomoc. Musí být tedy doložen nedostatek peněžních prostředků a navíc se zde ještě soud zabývá budoucí možnou úspěšností návrhu.⁸⁵

Obhájce se samozřejmě neúčastní jen těchto dvou typů řízení, ale i mnohých dalších. Za zmínku stojí určitě, že ve správním řízení, kde je účast obhájce vždy jen na úvaze klienta, je jeho účast povinně vyžadována a to při podání kasační stížnosti. Ovšem ani tato výjimka není bezvýjimečná, jelikož účast obhájce přesněji advokáta zde není nutná, pokud má osoba, jež má být zastupována či její zaměstnanec či člen, který za něj jedná právnícké vzdělání.⁸⁶

2.2 Obhajoba podle typu vzniku

2.2.1 Na základě plné moci

Tento typ obhajoby je asi nejznámějším a nejméně komplikovaným zastoupením. Jedná se o situace, kdy do kanceláře obhájce přijde klient a uzavře s obhájcem mandátní smlouvu o tom, že ho bude v určité věci zastupovat a činit s tím spjaté úkony k čemuž mu klient poskytne plnou moc. Při podpisu smlouvy se také dohodnou na odměně obhájce za jím poskytnuté služby a také na tom jak je klient uhradí. Následuje tedy sjednaná právní pomoc, která ve většině případů končí ukončením řízení či jiným dosažením zamýšleného cíle klienta. Dojde k vypořádání závazků a vztah mezi těmito osobami končí.

2.2.2 Ustanovený obhájce

Obhájce jako každé jiné svobodné povolání by měl mít možnost výběru náplně své práce. Ale jak už bylo zmíněno je obhájcovo postavení ve společnosti dosti specifické a tím pádem spjaté s určitými omezeními. Jinak tomu není ani v tomto směru kdy svobodná volba zastoupení obhájcem je vyloučena ve dvou případech a to v případě ustanovení obhájce v soudním řízení či určení obhájce Komorou. V těchto případech má obhájce povinnost pomoc poskytnout a jde tedy o tzv. advokátní přímus.⁸⁷

⁸⁵ WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. *Listina základních práv a svobod komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 776. ISBN 978-80-7375-750-6.

⁸⁶ HENDRYCH, D. *Správní právo: Obecná část*. 7. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 599. ISBN 978-80-7400-049-2.

⁸⁷ Ukončení obhajoby obhájcem v některých případech. Bulletin advokacie [online]. 1996, roč. 1996, č. 3, s. 60 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptcojzgzpweyk7gnpxg5dsl43da&groupIndex=10&rowIndex=0&conversationId=2169989>.

Pokud někdo nesplňuje podmínky pro to, aby mu byl obhájce ustanoven soudem podle zvláštních právních předpisů, a právní pomoci se nemůže domoci jiným způsobem, má právo na to aby mu byl obhájce ustanoven Komorou. Toto ustanovení je ovšem podmíněno jeho předchozí žádostí o toto určení. Je-li žadateli vyhověno, je v obsahu rozhodnutí přesné vymezení věci, v níž je obhájce povinen podnikat příslušné úkony a mnoho dalších podmínek výkonu. V tomto případě se v podstatě jedná o kompenzaci toho, že právě Komora má jakýsi monopol na poskytování obhajoby.⁸⁸ Odůvodňují-li to příjmové poměry žadatele je obhajoba poskytnuta za sníženou odměnu či bezplatně. To, že obhájce je ustanoven i nemajetným klientům je důsledkem článku 37 LZPS, v jejím komentáři se totiž můžeme dočíst právě to, že garance tohoto práva se vztahuje i na nemajetné a musí jim být poskytnuta možnost tohoto práva využít.⁸⁹

2.2.3 Určený obhájce

Při určení obhájce Komorou ovšem vyvstává problém v podobě toho, jakou povahu má rozhodnutí o ustanovení obhájce. Nahrazuje toto rozhodnutí plnou moc? Tímto tématem se zabývá i JUDr. Vladimír Ježek⁹⁰, který poukazuje na to, že zatímco podle občanského soudního řádu a trestního řádu není při ustanovení obhájce třeba dalších aktů v podobě plných mocí, v řízení před Ústavním soudem je situace opačná. Kontrolní rada Komory byla postavena před problém, kdy žadateli byl určen obhájce, jelikož žadatel sám podal ústavní stížnost, kdy byl Ústavním soudem poučen o tom, že v tomto případě je vyžadováno zastoupení. Ustanovený obhájce tedy následně vyrozuměl Ústavní soud o svém ustanovení a předložil i příslušné opatření Komory. Stížnost, ale byla i přesto odmítnuta s tím, že obhájce nedodal speciální plnou moc požadovanou zákonem o ústavním soudu. Z toho pak autor vyvozuje, že Komoře nepřísluší zasahovat do procesních vztahů, tudíž že určený obhájce je povinen poskytnout žadateli právní službu, nestává se však jeho obhájcem automaticky. Určení obhájce tedy není možné považovat za akt zakládající vztah zástupce X zastoupený, ale představuje nám příkaz konkrétnímu obhájci k poskytnutí právní služby. Kdy rozhodnutí o poskytnutí této služby není v podstatě

⁸⁸ WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. *Listina základních práv a svobod komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 775. ISBN 978-80-7375-750-6.

⁸⁹ WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. *Listina základních práv a svobod komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 771. ISBN 978-80-7375-750-6.

⁹⁰ Právní povaha určení advokáta podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii. *Bulletin advokacie* [online]. 1999, č. 8, s. 10-12 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/179/BA_99_08.pdf.

nic jiného než realizací článku 37 odst. 2 Listiny. Jedná se tedy o konstitutivní právní akt.

Bude-li žadatel uplatňovat možnost bezplatné obhajoby či zastoupení za sníženou částku je třeba, aby společně s návrhem na určení obhájce doložil, že jeho majetkové poměry dostatečně odůvodňují tento způsob zastoupení. Ukáže-li se až později že majetkové poměry klienta tento způsob obhajoby neodůvodňují, bude určení obhájce zrušeno či změněno.

Jelikož bezplatná obhajoba je v jistém smyslu pro obhájce „zátěží“ zejména například v tom, že s ní v rozvrhu své práce předem nepočítají, je úkolem Komory dbát na to, aby k určování docházelo pokud možno co nejvíce rovnoměrně. Není tedy myslitelné, že by tímto druhem obhajoby například úkolovala stále stejného obhájce.⁹¹

To že některý druh obhajoby nazýváme jako bezplatný ovšem neznamená, že obhájce je charitativní osobou, pracující zdarma. Za tyto služby náleží obhájci odměna a náhrada dalších nákladů dle advokátního tarifu⁹² kdy tuto částku hradí stát. Někdy ovšem můžou nastat i situace kdy služba je opravdu poskytována zcela bezplatně v tomto případě by pak mohla nastat logická otázka zda-li nejde v podstatě o nucenou práci. Toto rozřešil Evropský soud pro lidská práva ve věci *Mussele v. Belgie ze dne 23.11.1983*.⁹³ V tomto případě nevzal za podstatné argumenty Belgického státu, že vstupem do advokacie obhájce s touto možností práce počítá,

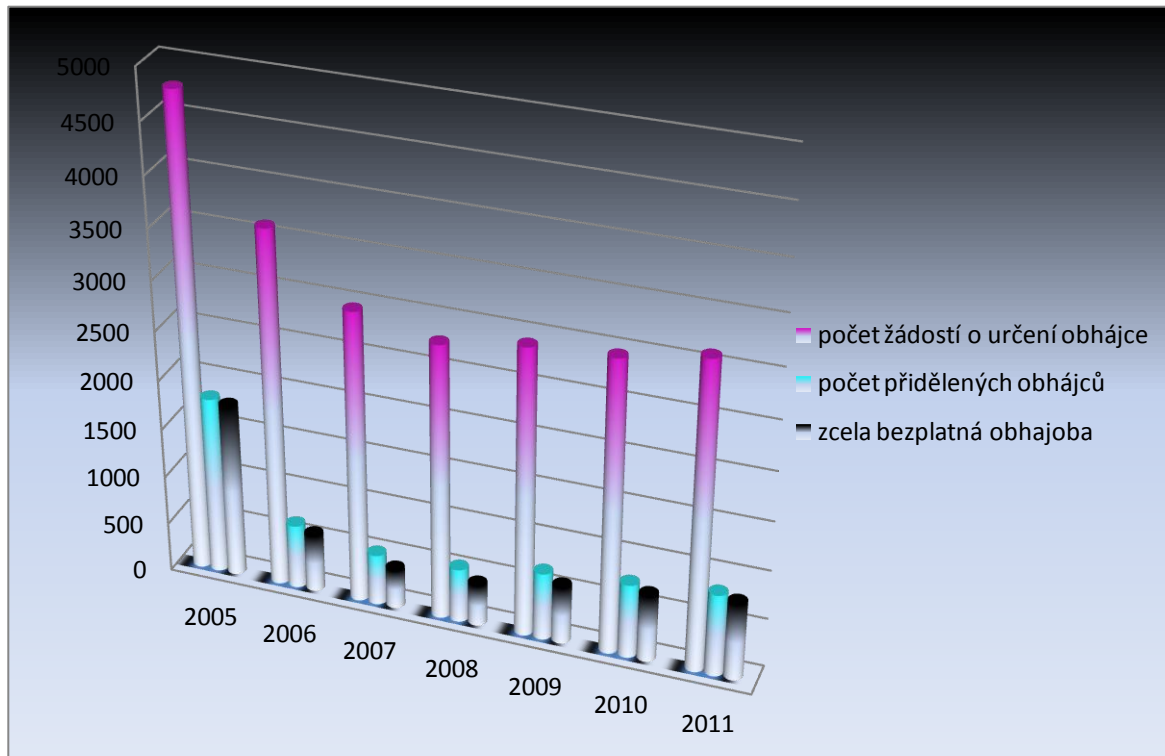
⁹¹ Česká republika. Zákon o advokacii 85/1996 Sb. In: *sbírka zákonů*. 13.3.1996. Ve znění pozdějších předpisů § 18.

⁹² Česká republika. Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb.: o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytnutí právních služeb. In: *sbírka zákonů*. 4.6. 1996. Ve znění pozdějších předpisů.

⁹³ CASE OF VAN DER MUSSELE v. BELGIUM 8919/80 ze dne 23.11.1983. In: *Hudoc* [online]. 1983 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-91401#{"fulltext":\["mussele"\],"itemid":\["001-57591"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-91401#{).

poukázal však na článek 4 odst. 2 Úmluvy⁹⁴, na základě kterého dovedl, že se nejedná o nucenou práci.⁹⁵

Statistika určování obhájce⁹⁶

Podíváme-li se na tento graf, je zřejmé, že počet žádostí o určení obhájce je dost vysoký. Ovšem je z něj také jasně patrné, že jen málo komu je vyhověno. Ovšem na druhé straně je pro žadatele pozitivní to, že pokud už se tedy Komora rozhodne pro určení, je ve většině případů zcela bezplatné. Vezmu-li ale v úvahu, že tyto žádosti podali pouze osoby nemajetné, přijde mi počet určení dost malý. Komora nejspíše hodnotí závažnost případu v posouzení žádosti, ale i u „lehkého“ případu může být potřeba obhajoby zejména pokud je osoba nevzdělaná či se rozhodnutí otázkou citelně dotkne jejího dosavadního života.

⁹⁴ Česká republika. Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.: o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. In: *sbírka zákonů*. 21.2.1992. Ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁵ Advokát ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva: .I část. *Bulletin advokacie* [online]. 2001, č. 10, s. 14-15 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/182/BA_02_10.pdf.

⁹⁶ Statistika určování advokátů v letech 2005-2011. *Česká advokátní komora* [online]. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/statistika_urcovani_a.pdf.

2.2.4 Nutná obhajoba

S tímto pojmem se setkáváme v trestním řízení, kdy v některých věcech je třeba, aby osoba měla obhájce. Tento institut je v trestním řádu⁹⁷ pro případy, že osoba svého práva zvolit si obhájce nevyužije a je jí tedy ustanoven. Úpravu nalezneme v § 36. Tím, že osoba si nezvolila obhájce sama, nechala tedy na státních orgánech výkon svého základního práva na právní pomoc. Podle mého názoru se zde jedná ze strany státu o jakousi pojistku toho, že v budoucnu nebude právě toto neuplatnění práva namítáno. Zákonodárce odůvodňuje toto ustanovení tak, že na spravedlivém rozhodnutí, ke kterému má obhájce zajisté přispět, má větší zájem než na trestání osob.

2.2.5 Poradenská činnost

V některých případech není třeba přímo obhajoba a postačí jen poradenská činnost. I s touto alternativou je samozřejmě počítáno jen s tím rozdílem, že tyto služby mohou využívat i osoby, které by nesplňovali podmínky pro určení obhájce. Především v tom smyslu, že mají dostatek finančních prostředků na zaplacení obhájce. Česká advokacie poskytuje tento druh služby tak, že v určitých dnech a hodinách jsou v sídle Komory, popřípadě jejích poboček, organizovány bezplatné porady advokátů.⁹⁸ Bezplatné právní porady organizované pod zaštitěním Komory jsou poskytovány na celkem devíti místech České republiky.⁹⁹ S tímto druhem pomoci se dnes, ale již velmi často můžeme setkat i v běžných kancelářích, kdy ve většině případů není první konzultace účtována. Tudíž je možno se bezplatně poradit a následně se sám rozhodnout jak ve věci postupovat. Komora také není jedinou institucí poskytující právní poradenství, vedle ní zde působí ještě sdružení, nadace či poradny. Ovšem je důležité mít na paměti, že tyto porady nikdy nemohou nahradit obhajobu. Nejde totiž o konkrétní vyřešení případu, ale jen o seznámení žadatele s jeho konkrétními možnostmi z pohledu práva. Není tedy možné na těchto poradách po advokátovi chtít podrobné prostudování spisu či sepisování listin. Tato pomoc je prospěšnou činností různých organizací a není na ni žádný právní nárok, neboť není

⁹⁷ Česká republika. Zákon č. 141/1961 Sb.: o trestním řízení soudním. In: *sbírka zákonů*. 29.11.1961. Ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁸ MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. Praha: C.H.Beck, 2001, s. 198. ISBN 80-7179-457-0.

⁹⁹ Praha, Brno, pro Střední Čechy- Benešov, Jižní Čechy- České Budějovice, Západní Čechy- Plzeň, Severní Čechy-telefonická domluva, Východní Čechy- Hradec Králové, Severní Morava-Ostrava, Střední Morava- Olomouc. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2617>.

zakotvena v žádném zákoně. Obrátí-li se žadatel na některou ze zmíněných poboček Komory, nebude jeho návštěva ve většině případů přesahovat 15 minut.¹⁰⁰

2.3 Pohled laické veřejnosti

Jako studentka práv se sice snažím psát nezaujatě, ale přeci jen se často při psaní vžívám do dané situace a sama sobě pokládám otázku, zda by se mi to takhle líbilo. Ve společnosti panuje mylný mýtus o tom že „kdo má víc má spravedlnost“. Toto tvrzení je ovšem mylné. Je zřejmě že jako si bonitní klienti připlatí za „lepší“ péči u lékaře je i v advokacii spousta možností, ale nelze to vykládat jako spojitost se spravedlností. Častější úspěch movitějších klientů je důsledkem toho, že si mohou dovolit nejlepší obhájce z oboru. Peníze pro ně nejsou problémem, a proto obhájci zaplatí například i cestu napříč republikou, hlavně že budou zastoupeni tím nejlepší. Je to tedy dáno tím, že si mohou dovolit to „nejlepší“ co Česká advokacie nabízí, ale rozhodně to nelze chápat tak, že obhajoba a celý systém spravedlnosti slouží bohatým a jen jim dává možnost výhry.¹⁰¹

Proto jsem se rozhodla zeptat se nezainteresovaných osob na jejich pohled na přiděleného obhájce. Vytvořila jsem pro tento účel dotazník, který je první přílohou této práce, na základě kterého jsme se snažila posoudit názor veřejnosti na ustanovování obhájce.

Na dotazník odpovědělo celkem sedmdesát respondentů. V první otázce jsem se snažila zjistit, zda věří v to, že stát jim v případě obhajoby ex offio poskytne dostatečnou pomoc a zda tedy nechají ustanovení na něm nebo zda by si na obhajobu radši půjčili. Pro můj průzkum vyšli sice zajímavé výsledky, ale z pohledu státu či advokacie si myslím, že jsou spíše velmi znepokojivé. Ze sedmdesáti dotazovaných jen deset věří v to, že stát jim opravdu pomůže. Třicet osob sice státu moc nevěří, ale v dané situaci podle nich není jiné východisko než se na něj spolehnout. A posledních třicet osob by si radši na obhájce půjčilo než by se spoléhali na pomoc

¹⁰⁰ Sdělení představenstva České advokátní komory: k bezplatnému právnímu poradenství organizovanému regionálními představiteli České advokátní komory. In: *Česká advokátní komora* [online]. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=10787>.

¹⁰¹ Český advokát na prahu nového tisíciletí. *Bulletin advokacie*[online]. 2000, č. 3, s. 10 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_03.pdf.

státu v podobě ustanovení obhájce. Těmto posledním třiceti dotazovaným byly následně položeny dvě doplňující otázky a to v jaké výši by si byli ochotni na obhájce půjčit a ve kterém typu řízení by půjčku využili. Z výsledků vychází, že podle žádné osoby by na obhajobu nestačila půjčka, do patnácti tisíc korun. S částkou do třiceti tisíc už by vystačilo deset dotázaných. Do padesáti tisíc by bylo ochotno se zadlužit dalších deset osob. A posledních desítku by neváhala na svou obhajobu zažádat i o větší půjčku než padesát tisíc korun. Na otázku ve kterém typu řízení by tedy využili půjčku je vidět, že společnost má logicky větší obavu z trestního řízení, kde tuto variantu vybralo dvacet dotázaných, nikdo z dotázaných zde nevybral jen typ civilního řízení. Zbýlých deset osob by půjčku raději využilo v obou typech řízení, tedy jak v trestním tak v civilním. Podle mého názoru nejvíce znepokojující odpověď nastala u otázky D, tedy mají-li osoby za to, že služby poskytnuté jim ustanoveným obhájcem jsou shodné s těmi, které poskytuje „platicím“ klientům. Jen deset osob ze sedmdesáti dotázaných si myslí, že tyto služby jsou totožné. Všeobecně tedy není mezi veřejností moc valné mínění o tom, že ustanovený obhájce je dostatečnou garancí pomoci. Poslední otázka, kterou jsem položila byla, zda-li si tedy alespoň dotazovaní myslí, že obhájce má tuto přidělenou obhajobu dobře placenou. O ustanovené obhajobě jako o dobře placené práci smýšlí jen deset dotázaných. Dalších dvacet má názor opačný a posledních čtyřicet se tím nezabývá a je jim to jedno. Což myslím také není úplně ideální postoj. Protože pak sice v obhajobu nevěří, advokáty mají jen za ziskuchtivé nemorální a neetické bytosti, ale nad důvody se nezamýšlí.

Celkově průzkum ukázal zhruba to, co jsme očekávala, zhruba polovina by se nechala zastoupit a druhá by si na to raději půjčila. Jediné co mě zarazilo je, že drtivá většina osob nemá dobré mínění o kvalitě takto poskytnutých služeb. Myslím si, že by to měl být podnět k jisté sebereflexi státu, vždyť právo na obhajobu je jedním ze základních práv a svobod je garantované státem, ale občané v něj absolutně nemají důvěru, což je navíc bohužel často oprávněná nedůvěra. Neboť jak v práci již zaznělo, ani obhájci v tomto typu práce nespátřují svou hlavní náplň a berou to jen jakési povinné zlo.

Jako další ne příliš kladný odkaz tohoto pohledu veřejnosti je pak to, že pokud by osoba musela vyžít těchto služeb a nemá v ně důvěru, raději se zadluží. To ovšem může být pro tuto osobu likvidační, neboť obhájce je jí ustanoven právě

v situacích kdy nemá finanční prostředky. Bude-li tedy mít za to, že bez půjčky se jí kvalitní pomoci nedostane, budou naši občané za několik let velmi zadluženi a myslím, že v některých případech by toto mohla být poslední kapka k tomu, aby se z nich stali lidé bez domova. Myslím, že na tomto stát rozhodně zájem nemám, tudíž by měl dbát na to, aby obhájci brali tuto obhajobu jako každý jiný případ tedy s vidinou výdělků s čímž by se nepochybně zlepšil i jejich postoj ke klientům a logicky tedy i zpětně postoj klientů k obhájci a také ke státu. Myslím, že se státního rozpočtu se platí mnohem více nepotřebných věcí, které by zajisté šli omezit a naopak jednomu ze základních práv a jeho ochraně by měla být v tomto směru věnována větší pozornost.

Po zpracování výzkumu jsme se rozhodla rozpracovat výsledky ještě jednou a tentokrát z jiného pohledu, mezi respondenty byli osoby s různým stupněm vzdělání, tudíž jsme se rozhodla zaměřit se na to, jaké by vyšli výsledky, kdybychom postupovali podle skupin s různým vzděláním. Počet odpovídajících osob s vysokoškolským a středoškolským vzděláním byl totožný a proto si možné rozdíly v odpovědích ukážeme právě na těchto dvou skupinách.

2.3.1 Vysokoškoláci

Ty měli zastoupení v podobě třiceti osob. Při položení otázky se rozdělili na naprosto pravidelné skupiny. Deset z nich by se nechalo zastupovat obhájcem přiděleným státem a věřilo by, že jejich zastoupení bude správné a náležitě ošetřeno. Dalších deset by si obhájce sice přidělit nechalo, ale o kvalitě služeb už by pochybovali, ale berou to tak, že nemají moc na výběr. Poslední třetina tedy posledních deset odpovídajících by si na obhajobu svých práv radši půjčilo než by se spoléhali na stát a jeho „služby“. Tato poslední třetina pak tedy odpověděla, ještě na další dvě otázky kde se až jako zázrakem shodli na naprosto stejných odpovědích. Všech deset osob této skupiny by půjčky využilo jak na civilní tak na trestní řízení, tedy na oba typy a opět všech deset osob by si neváhalo vzít půjčku větší než je padesát tisíc korun. V další skupině jak uvidíme dále, by této nejvyšší možnosti nikdo jiný nevyužil, tuto odpověď tedy přisuzuji této skupině proto, že jsou si vědomi svého vzdělání a v budoucnu tedy počítají s jistým větším obnosem příjmů. Na poslední dvě otázky už opět odpovídalo všech třicet vysokoškoláků. U otázky zda jsou podle jejich názoru služby poskytnuté přidělených obhájcem shodné s těmi, které nabízí „platicím“ klientům se opět všichni shodli a to na odpovědi, že nikoliv.

U poslední otázky se nám opět skupina rozdělila na třetiny kdy na otázku, zda-li má obhájce přidělenou obhajobu dobře placenou jedna třetina zastávala názor, že ano, druhá třetina že ne a třetí neměla názor a bylo jí to jedno.

2.3.2 Středoškoláci

Osob s ukončeným středoškolským vzděláním se účastnilo stejně jako vysokoškoláků tedy třicet. Zajímavé je, že v této skupině se nenašel nikdo, kdo by věřil v to, že by ho ustanovený obhájce řádně zastoupil, a že stát má tuto situaci dobře ošetřenou, jedna třetina nemá ve stát vůbec důvěru a raději by tedy využili služeb úvěrových společností. Dvě třetiny by státu dali „šanci“ ale v podstatě jen proto, že situace by jim jiné řešení neumožňovala. Všech deset středoškoláků, kteří by se upsali k půjčce by tak učinilo ovšem jen v trestním řízení a ne do částky vyšší než třicet tisíc korun. Zde je vidět první značnější rozdíl od první skupiny tedy vysokoškoláků, kteří by se radši nechali zatupovat v obou typech řízení a navíc i částka půjčky by byla vyšší. U čtvrté otázky zde opět máme 100% shodu odpovědí, kdy ani jeden ze středoškoláků nevěří, že služby poskytnuté při ustanovení obhájce jsou totožné s těmi, které jsou nabízeny a poskytnuty bonitním klientům. V poslední otázce si pak deset osob myslí, že obhájce nemá tento druh obhajoby dobře zaplacený a zbylým dvaceti je to opět jedno.

3. Etika v obhajobě

3.1 Obecně k pojmu etiky

Pojem etiky vznikl z řeckého slova „ethos“ překládaného jako mrav, obyčej či zvyk. Jedná se o učení zaměřující se na správné lidské jednání ve společnosti. Jde tedy o jakýsi typ filosofie vyjadřující vztah člověka ke světu.¹⁰² Etika obecně nám dává možnost poznat co je a není správné. Zabývá se chováním lidí jejich rozhodnutími a také argumenty, kterými se je snaží odůvodnit. Jen stěží, bychom hledali oblast lidského působení, kam by tato vědní disciplína nezasahovala.

Tato převážně filosofická disciplína není výdobytkem moderní doby, jak by se na první pohled mohlo zdát. Setkáváme se s ní již v dobách starověkého Řecka, již Aristoteles a Platón vedli mnohé úvahy nad tím, co jsou ideální vlastnosti člověka, v čem tkví dobrý život či kde hledat štěstí a ctnost. Na Aristotela později navázal Tomáš Akvinský, který se snažil propojit Aristotelovo myšlenky s křesťanskou naukou. V této době hrál velmi významnou roli Bůh, tedy i zde byla snaha vytvořit jednotu s tím co bůh stvořil a tím co je přirozené a správné. Již Akvinský zastával jeden z názorů na rozdíl mezi morálkou a právem, který i dnes někteří z autorů sdílejí a to že právo je jakýmsi minimem morálky. Později se okruh badatelů rozšířil a mezi nejznámější řadíme například Hobbese, zastávajícího názor že etika není nic jiného než smluvní dohoda mezi lidmi, Huma, ten kladl na první místo cit namísto rozumu, neboť lidé by k sobě měli být především ohleduplní, a v neposlední řadě k této skupině patří také Kant, který naopak od Huma staví na první místo rozum.

Ve 20. století začínají kolem etiky vyvstávat spory, zda-li to v podstatě není jen způsob jak dávat jiným lidem rozkazy a skrytě vyjadřovat vlastní zájmy. Toto období je již zažehnáno a etice se opět dostává velké pozornosti.¹⁰³

Etika bývá často nepřesně označována za morálku a naopak, hlavní rozdíl mezi nimi je ovšem v tom že morálka v sobě zahrnuje to, co ve společnosti chápeme jako určitou praxi našeho chování a jednání. Kdežto etika je vlastně teorií morálky¹⁰⁴. Podle Kinkease je etika věda, která v sobě zahrnuje i morálku. Jedno nemůže existovat bez druhého. Morálka je základem práva a etika pak oboje ve

¹⁰²JANOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: Triton, 2003, s. 21. ISBN 80-7254-329-6.

¹⁰³THOMPSON, M. *Přehled etiky*. Praha: Portál, 2004, 11, 13-14. ISBN 80-7178-806-6.

¹⁰⁴SOBEK, T. *Nemorální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 9-10. ISBN 978-80-7380-246-2.

společnosti upevňuje. ¹⁰⁵Mezi hlavní úkoly etiky řadíme zkoumání lidského chování a následné utváření odpovědí na to co lidé mají dělat a jaký je smysl lidského života. Hlavním smyslem etiky ovšem není hledat standardy lidského chování, ale nalézt to, co je dobré a správné a co nám ukáže jak správně a pokud možno i nejlépe žít. Jak ze všeho výše uvedeného vyplývá je možno etiku chápat v mnoha různých směrech a proto je často rozdělována na čtyři základní přístupy:

- Deskriptivní etika
 - zabývá se tím, které mravní hodnoty zastává daná společnost. Dává přehled nejen o tom, co lidé dělají ale jak své jednání také odůvodňují. Názorným příkladem nám zde může být to, že v některých zemích je možná polygamie, zatímco v jiných je zakázaná. Tento přístup jak už je z názvu patrné tedy nevymezuje dobré a špatné ale omezuje se pouze na popis dané situace.
- Normativní etika
 - zde jsou hlavním zdrojem poznání normy, z nichž lidé vycházejí při svém rozhodování. Hlavními hledisky jsou zde povinnosti a hodnoty vytvářející rozhodnutí. Tyto normy mají lidem pomoci odlišit správné od nesprávného.
- Metaetika
 - v tomto přístupu je řešen jazyk, kterým se o etice hovoří
- Aplikovaná etika
 - je jakýmsi nosným bodem etiky. Kdyby ve společnosti nebyly problémy, nebylo by třeba ani etiky. Zkoumá rozhodnutí, které porovnává s teorií etiky. Sem dnes spadají všechny známé etické problémy jako například etika života a smrti, sexuality a mnoho dalších.¹⁰⁶

¹⁰⁵ KINKEAD, E. B. *Jurisprudence law and ethics Professional ethics* [online]. New York: The Banks law publishing co, 1905, s. 172 [cit. 2013-03-01]. LCCN: 05039525

¹⁰⁶ THOMPSON, M. *Přehled etiky*. Praha: Portál, 2004, 11-13. ISBN 80-7178-806-6.

3.2 Etika povolání

Známa je též pod názvem profesní etika. Ať tak či onak pojmenovaná je odnoží etiky zaměřující se na uplatnění etických obecných pravidel na konkrétní poměry vznikající při různé lidské činnosti. Neměli bychom zapomínat, že i pro úspěch v povolání hraje etika velkou roli, neboť je v přímé souvislosti s dodržování pravidel a norem. V naší společnosti je i všeobecně vžito, že člověk v práci by se měl vždy snažit na své maximum což je od něj mimo jiné vyžadováno i od ostatních osob v podobě zaměstnavatelů či zákazníků v našem případě klientů.¹⁰⁷ Mezi základní zásady právní etiky pak řadíme nestrannost rozhodnutí, rovné nakládání se stranami, neposkytovat pomoc zároveň stranám, jejichž zájmy jsou v rozporu či neslučitelnost některých funkcí s výkonem právnických povolání.¹⁰⁸

3.3 Etika v obhajobě

Stejně tak jako je etika přítomna v mnoha lidských činnostech, není tomu jinak ani v obhajobě. Obhájce je profesionál a klienty od něj očekávají čestnost, slušnost a poctivost.¹⁰⁹

Etika je podle mého názoru jedním ze stěžejných bodů profese obhájce. Nebo by alespoň podle významu tohoto povolání měla být. Dbát na etická pravidla je povinností obhájce. Při porušení této povinnosti bude podroben řízení u orgánu, kterému je kárně odpovědný, v tomto případě Komoře.¹¹⁰ Neboť kdyby docházelo k neetické aplikaci práva osobami k tomu vzdělanými, mohlo by dojít v nejhorším důsledku k destabilizaci a následnému zhroucení celé společnosti. Proto je velmi důležité pro nerušený vývoj společnosti, aby subjekty působící v právu akceptovali etiku v té nejvyšší možné míře.¹¹¹ Pravidla etiky obhájců můžeme zjednodušeně rozdělit do dvou skupin a to na ty, které jsou vsazeny přímo do textů právních

¹⁰⁷ BŘEZOVSKÁ NOVOTNÁ, B. *Profesní etika*. I. Brno: VŠKE, 2011, s. 20. ISBN 978-80-86710-38-9.

¹⁰⁸ KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha: C.H.Beck, 1995, s. 10. ISBN 80-7179-028-1.

¹⁰⁹ MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. Praha: C.H.Beck, 2001, s. 46. ISBN 80-7179-457-0.

¹¹⁰ KLÍMA, K. *Ústavní právo* 4. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 458. ISBN 978-80-7380-261-5.

¹¹¹ JANOTOVÁ, H. *Profesijní etika*. I. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 53. ISBN 80-86861-43-0.

norem- například povinnost mlčenlivosti a na ty které jsou součástí psaných či nepsaných kodexů.¹¹²

V mém názoru na význam etiky u obhájců mě utvrzuje také to, že byl vydán etický kodex advokátů¹¹³ (dále jen kodex), který se této problematice věnuje. To ovšem není jediný etický předpis závazný pro naše advokáty. Od roku 2004 by se nemělo zapomínat také na Etický kodex advokátů v Evropské Unii.¹¹⁴ Tento Evropský kodex vznikl v důsledku rostoucích příhraničních aktivit advokátů, a proto bylo třeba tuto oblast ve veřejném zájmu vymezit určitými společenskými pravidly vztahujícími se na všechny advokáty bez ohledu na příslušnost k té které advokátní komoře.¹¹⁵

Kodex se věnuje těm nejvýznamnějším částem činnosti advokáta, jeho činnost by neměla být narušována ničím, co by mohl ohrozit jeho nezávislost. Neustále by měl mít na mysli, že jeho snahou není zalíbit se klientovi, soudu či jiným stranám. Má sloužit spravedlnosti, napomáhat klientovi a při tom všem nesmí zapomínat ani na profesní standardy. Po celou dobu výkonu advokacie je také povinností advokáta, dbát na důstojnost stavu advokacie, k čemuž samozřejmě etika neodmyslitelně patří¹¹⁶. Věnování se celému kodexu by bylo pro tuto práci velmi obsáhle, proto se zaměřím na podle mého názoru nejdůležitější, povinnosti advokáta.

V článku 6 kodexu je myslím si stěžejní ustanovení pro práci obhájce ve vztahu ke klientovi a to že:

„oprávněné zájmy klienta mají přednost před vlastními zájmy advokáta i před jeho ohledem na jiné advokáty“ a ještě důležitější je odstavec dva

„ve věcech, v nichž byl soudem ustanoven nebo Komorou určen, postupuje advokát se stejnou svědomitostí a péčí jako ve věcech ostatních klientů“.

¹¹² MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. Praha: C.H.Beck, 2001, s. 46. ISBN 80-7179-457-0.

¹¹³ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1996. Ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁴ Représentant les avocats d'Europe. *Česká advokátní komora* [online]. 1988 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/435/e03_PPA_2005_CZ_43.pdf

¹¹⁵ 1.3.1 Représentant les avocats d'Europe. *Česká advokátní komora* [online]. 1988 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/435/e03_PPA_2005_CZ_43.pdf

¹¹⁶ JANOTOVÁ, H. *Profesijní etika*. I. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 61. ISBN 80-86861-43-0.

Toto ustanovení je zajisté určitou pojistkou pro klienty v situacích, kdy nemají dostatek finančních prostředků na zaplacení „vlastního“ obhájce, a proto je jim přidělen či ustanoven. Podle Petry Pikové je „*bezplatná právní pomoc měla zahrnovat kvalifikovanou právní pomoc osobě ekonomicky slabé v souvislosti s řízením ve věcech civilních, obchodních, správních, sociálních a daňových a dále ve všech otázkách, které se mohou dotknout jejich práva či zájmů a to v nezbytné míře.*“¹¹⁷ Přičemž financování této pomoci má zajišťovat stát. Vzhledem k měnícím se tendencím společnosti a jejímu stálému vývoji je třeba kritéria pro získání tohoto druhu pomoci průběžně přizpůsobovat životní úrovni a nákladům v daném státě. V rámci této pomoci by kromě samotné obhajoby měly být kryty i ostatní náklady vznikající osobě, jež o pomoc žádá například náklady expertů, svědků, znalců či tlumočnicků.¹¹⁸

Jedna věc je ale to, že je to ustanoveno v kodexu druhá věc je, jak to chodí v praxi a jak to vnímá laická veřejnost. Tomuto tématu se věnují i někteří autoři jako například Alena Macková, která mimo jiné upozorňuje na to, že advokátská profese se nijak neliší od jiných placených profesí a kde tedy má mít klient bez prostředků jistotu, že jeho obhajoba nebude „ochuzena“ na úkor bonitních klientů na kterých je více či méně obhájce závislí z hlediska obživy jak své tak své rodiny? Pokud předá případ například méně zkušenému kolegovi je to proto, aby se zaučil nebo proto, že toto je obhajoba ex offio a obhájce se raději zabývá finančně zajímavějšími případy?¹¹⁹ Na tyto otázky asi nenalezneme jasnou odpověď, protože jako každé jiné povolání je i toto o lidech, kde lidský faktor hraje velmi významnou roli. Někdo by s tím nemohl žít, že někomu, kdo třeba i bez své vinny, zrovna nemá prostředky na to co by chtěl, nepomohl naopak jiného to nechá ledově klidným.

Pojmy povinné zastoupení a bezplatné zastoupení by v někom mohly vzbuzovat dojem, že jde o synonyma, ovšem není tomu tak. Tyto pojmy jsou do jisté míry navzájem podmíněny, ale mají také mnohé rozdíly, kam mezi hlavní řadíme

¹¹⁷ Právo nemajetných občanů na právní ochranu- o právu chudých v minulosti i současnosti Bulletin advokacie[online]. 2000, č. 3, s. 42 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_03.pdf

¹¹⁸ Právo nemajetných občanů na právní ochranu- o právu chudých v minulosti i současnosti Bulletin advokacie[online]. 2000, č. 3, s. 43 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_03.pdf

¹¹⁹ MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 16-17. ISBN 80-7179-457-0.

především to, že za bezplatné zastoupení je právem sociálním a povinné zastoupení spadá naopak do sféry procesních práv. Mezi bezplatná zastoupení jsou tak řazena jen tak kde nemá obhájce vůči klientovi žádný nárok na úhradu svých nákladů nebo je jeho nárok snížený.¹²⁰

Na nutnou obhajobu se moc kladně nedívají ani sami obhájci, v článku Soňy Dresslerové¹²¹ se můžeme dočíst jak je to pro advokáty vlastně nevýhodné. Jako největší problém zde vidí autorka, vycházející z trestního řádu, že obhájce se často nedočká odměny, pokud si nevyžádá potvrzení o době trvání úkony či například o době kdy marně čekal na výslech svědka, který se nedostavil. Nevím, z jakého důvodu považuje autorka za problém nechat si vystavit potvrzení, pokud mi na něm závisí má odměna. Pokud na něj obhájce sám zapomene pak se, ale nemůže na nikoho zlobit a za svou zapomnětlivost odsuzovat obhajobu ex offo. Vždyť skoro každá profese pokud žádá nějaké proplacení od státu, či jiné státní instituce také musí myslet na mnoho potvrzení. A odsuzuje kvůli tomu někdo například podnikání? Myslím, že ne. Ale jako každý problém má i tento dvě strany. Na jedné se nikomu nelíbí, že obhájcem se často nechce do ustanovené obhajoby, ale málo kdo vidí jak to ve skutečnosti je s vyplácením odměn za tuto práci. Po ukončení obhajoby orgán činný v trestním řízení potvrdí výši odměny, kterou má následně proplatit stát. Ten ovšem zejména v průběhu roku již často nemá prostředky na to, aby platbu hned provedl. Pokud si představíme, že obhajoba například trvala rok a byla tak náročná, že příprava na jednotlivá jednání a úkony zabírala obhájci veškerý čas, po který nemohl přijímat další případy, z čeho má tedy obhájce žít a živit svou rodinu. Zaměříme-li se na vztah, který vzniká mezi obhájcem a státem při ustanovené obhajobě je vztahem sui generis. Stát zde není možno chápat jako klienta, z čehož logicky vyplývá, že ani obhájce se nemůže domáhat přímo své pohledávky na státu. Jeho záměrem je naopak vydání rozhodnutí, v němž se mimo jiného řeší právě i výše a důvodnost jeho odměny a nákladů s obhajobou spojených.

¹²⁰ Rovnost stran a profesionalita v civilním procesu. *Bulletin advokacie*[online]. 1999, č. 9, s. 16 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/179/BA_99_09.pdf

¹²¹ Obhajoba ex offo- zlatý důl?. *Bulletin advokacie* [online]. 2000, roč. 2000, č. 9, s. 89-91 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_09.pdf

Návrh na vydání tohoto rozhodnutí má v rukou plně obhájce je tedy jen na něm zda ho uplatní.¹²²

I obhájce by měl mít zajisté garantovaná určitá práva, v článku 28 Listiny je zakotveno, že zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci. Obhájce sice nejde chápat jako zaměstnanec v klasickém slova smyslu, ale pokud budeme vycházet z toho, že poměr zaměstnanec, zaměstnavatel je postaven na jakém si určování a rozvrhování práce, lze podle mého názoru přidělenou obhajobu podřadit pod tento druh činnosti. Vždyť obhájce si zde nevolí klienta, většinou si ani klient nevolí obhájce, naopak obhájci je zde mocensky určen rozsah práce i to komu ji poskytne. Nedostáváme se tím na začátek bludného kruhu, kdy na počátku jsme měli osobu bez peněžních prostředků na obhajobu a na konci máme novou osobu bez finančních prostředků, tentokrát v podobě obhájce?

V knize autorky Mackové jsou čtenářům nabídnuta dvě možná řešení této nelehké situace a to:

1) Právní pomoc znevýhodněným jako právo vyplývající z ochrany práv

V tomto pojetí je právo na právní pomoc chápáno jako právo individuální, které vyžaduje ochranu. Vychází se zde ze dvou základních principů, jimiž jdou jednotnost kritérii a nestrannost při poskytování právní pomoci. Ani toto řešení ovšem není bez problému, neboť jak poukazuje autorka jen zajištění těchto dvou principů sebou nese řadu nákladů. Toto řešení má „*umožnit i osobám v nevýhodném postavení, aby bránily svá práva stejnými prostředky jako osoby, kterým žádné překážky nebrání.*“ Tyto osoby jsou také „*plně odpovědnými, neboť na nich záleží, zda se budou o možnosti systému právní pomoci zajímat a zda se rozhodnou systém právní pomoci k obraně a ochraně svých práv využít.*“¹²³

¹²² *Rozsudek Krajského soudu v Plzni, 8 To 293/2005 dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=njptembqgvpxa4s7ge4v643uojptomrt&conversationId=2218875>*

¹²³ MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 19. ISBN 80-7179-457-0

Řešením jsou zde tři principy:

- Jednotná kritéria poskytování pomoci
- Poskytování způsobem zajišťujícím dodržování jednotnosti a nestrannosti aplikace
- S minimem nákladů poskytování co nejširší pomoci

2) Právní pomoc jako sociální právo

Tento přístup je mladší, než výše zmíněný pochází z 19. století a nemusí se zde vždy uplatnit rovný přístup. Zde je ochrana a pomoc poskytována pomocí státních nebo alespoň státem financovaných institucí, které spadají do sféry sociálních služeb

I toto řešení má své tři principy, mezi které řadíme:

- Poskytování vyplývá z úvah státních orgánů
- Vnitřní organizace systému s cílem dosáhnout co nejširšího rozsahu
- Okolnosti případu ponechávají velký prostor pro volné uvážení.¹²⁴

Z pohledu ESLP je bezplatná obhajoba asi nejlépe vystižena v judikátu ve věci *Airey v Irsko ze dne 9.10.1979*.¹²⁵ Irská občanka paní Airey žádala rozluku svého manželství, což bylo v tehdejšímu Irsku možné, ovšem jen před Nejvyšším soudem. Z důvodu složitosti procesních podmínek v tomto typu řízení však bylo zapotřebí, aby se paní Airey nechala zastoupit obhájcem. Problém byl ovšem v tom, že na to neměla dostatek finančních prostředků a tehdejší Irská úprava bezplatné právní pomoci nemajetným se nevztahovala na rozluku manželství. Stěžovatelka se tedy obrátila na ESLP a domáhala se ochrany svých práv v podobě práva na spravedlivý proces, který pro ni byl nedostupný z důvodu chybějící právní pomoci. ESLP dal stěžovateli za pravdu a vyslovil v tomto postupu porušení článku 6 EÚLP.

Etika v právu je od jiných povolání odlišná s v jistém smyslu i složitější v tom, že se zde na aplikaci práva podílí více různorodých subjektů. Tyto subjekty by

¹²⁴ MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 19-22. ISBN 80-7179-457-0

¹²⁵ CASE OF AIREY v. IRELAND 6289/73 ze dne 9.10.1979. In: *Hudoc* [online]. 1979 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57420>

na ni měly dbát společně, aby celkový obraz spravedlnosti nebyl ničím narušován a aby byla upevnována důvěra veřejnosti v postupy těchto subjektů.

Do etiky je možné také zahrnout to, že obhájce by měl klienta upozornit na možný neúspěch ve věci, je-li mu znám. Jelikož ani právo nemajetných osob na bezplatnou právní pomoc nezbavuje tyto osoby všech finančních zátěží spjatých s budoucím řízením zejména v případě, že dojde k neúspěchu.¹²⁶ Mohou nastat i případy kde klient je souzen za více skutků, kdy u některého je vyžadována nutná obhajoba, zatímco u jiného nikoliv. Krajský soud v Českých Budějovicích dospěl ve své judikatuře k závěru, že pokud byla osoba odsouzena za skutek, k němuž se nutná obhajoba nevázala a naopak obvinění ze skutku kde byla nutná obhajoba vyžadována byla zproštěna, nelze této osobě uložit povinnost hradit státu odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem ve smyslu § 155 odst. 1 a § 152 odst. 1 písm. b) trestního řádu.¹²⁷

Jak už víme tak k etice neodmyslitelně patří morálka. Morálku v právu je možno chápat ve více významech někdy je vykládána jako tak že právo je v podstatě jen minimum morálky, někdy zase převládá názor zcela opačný, že morálka by nikdy ve společnosti nemohla najít uplatnění, kdyby neměla podporu v právu. V tomto druhém případě by tedy šlo o dva rovnocenné normativní systémy, z čeho logicky vyplývá, že jeden by nemohl být minimem druhého.

3.4 Historický vývoj „práv chudých na obhajobu“

Podíváme-li se do minulosti našeho státu ve vztahu práva na obhajobu nemajetných osob, nalezneme již zde tzv. zástupce chudých. Tito zástupci byli ustanovováni často, ale jen pro určité fáze, a to převážně trestního, řízení. S tímto typem obhajoby se setkáváme již v Trestním řádu z roku 1873 v § 41 odst. 2 kde je uvedeno že *pokud obviněný není podle svých poměrů, jak jsou soudu známy, s to hraditi z vlastního nákladu obhajování, má mu soud na jeho žádost ustanoviti zástupce chudých*. I v tomto předpise nalezneme oprávnění zástupce žádat na státu náhradu výdajů ovšem bez odměny pro něho, šlo tedy skutečně jen o úhradu

¹²⁶ WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. *Listina základních práv a svobod komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 776. ISBN 978-80-7375-750-6.

¹²⁷ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28.2.2000. 3 To 173/2000 dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=njptembqgfpexzrhfpxi4q&conversationId=2158146>

hotových výdajů. V dnešní době je možno ustanovit obhájce na celé řízení, v době účinnosti výše zmíněného Trestního řádu bylo ale počítáno s jeho účastí jen ve vymezených úkonech. Lépe řečeno pro provedení určitých úkonů jako bylo například *ohlášení opravných prostředků, odůvodnění odporu proti obžalovacímu spisu a dalších*.

I v padesátých letech bylo s obhajobou chudých nadále počítáno. V trestním řádu č. 87/1950 Sb. § 45 odst. 2 byla ustanovena povinnost předsedy senátu ustanovit osobě obhájce pokud prokázala, že nemá dostatek prostředků pro vlastní úhradu. Zde se s touto pomocí počítalo pro hlavní líčení a opravné řízení. Při více obviněných mohl být ustanoven společný obhájce, ovšem pokud jako dnes si jejich zájmy neodporovaly. Druhým trestním řádem tohoto období pak byl zákon č. 64/1956 Sb. I zde byla práva chudých hájena podobně jako v předchozích dvou předpisech jen s tím rozdílem, že se zde prvně počítá s obhájcovou účastí po celou dobu řízení. V § 35 odst. 3 nalezneme ustanovení, že pokud obviněný požádá o ustanovení obhájce a zároveň prokáže nedostatek finančních prostředků pro jeho hrazení, bude mu obhájce bez nároku na odměnu ustanoven. Toto ustanovení se vztahovalo i na případy kdy účast obhájce nebyla zákonem vyžadována.

I „náš“ trestní řád účinný od roku 1962 již ve svém původním znění počítal s obhajobou chudých v § 33 odst. 1. Obviněný bez prostředků měl nárok na bezplatnou obhajobu. S tím byl v souladu i tehdejší advokátní tarif vydaný vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 50/1965 Sb. Tato právní úprava platila až do počátku devadesátých let, kdy byly zákonem č. 128/1990 Sb. o advokacii podstatně změněny způsoby výkonu právní pomoci.¹²⁸ V současné době nesmí být opomíjena rezoluce (78)8 Výboru ministrů Rady Evropy, která dává záruku toho, že nikomu nebude bráněno v obhajobě z důvodu jeho finanční situace.

Zatím byla v této podkapitole věnována pozornost etice z pohledu obhajoby osob určitým způsobem znevýhodněných v tomto případě hlavně finančně. Nyní by jsem ráda vybrala pár dalších ustanovení etického kodexu, které zajisté stojí také za

¹²⁸ Právo chudých na obhajobu po novele trestního řádu provedeného zákonem č. 265/2001 Sb.. *Bulletin advokacie* [online]. 2000, č. 5, s. 33-34 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/182/BA_02_05.pdf

zmínku a nad každým se pokusím zprostředkovat čtenáři svůj názor právě na to které ustanovení a jeho vztah k etice.

3.5 Další významná ustanovení etického kodexu

3.5.1 Řádná informovanost klienta

Jako první bych uvedla článek 9 kodexu odst. 1, tedy že obhájce je povinen klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje a poskytnout mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších rozhodnutí. Již v průběhu práce bylo zmíněno, že není třeba se nad klienty povyšovat, ale naopak je třeba ukázat profesionalitu. Nebude tedy cílem obhájce spory nadhodnocovat či bagatelizovat a tím ovlivňovat klienta právě v jeho budoucím rozhodnutí o pokračování příkazů. Obhájce by tedy měl podle mého názoru mít na mysli, to že klient je možná v advokátní kanceláři poprvé, že možná i pro obhájce naprosto jasné věci on chápat nemusí a proto by mu měl věnovat dostatek času. Myslím si, že není rozhodující, kolik klientů, dokáže obhájce za den „odbavit“ ale jak kvalitně. Není to jen v zájmu klientů, ale i jeho samého. Vždyť nejlepší reklamou, na kterou asi všichni dáme je doporučení známých. Když tedy uslyšíme na obhájce chválu a kladné reference, budeme-li potřebovat, zajisté využijeme právě jeho služeb. Naopak budou-li reference špatné, dáme si velký pozor, abychom se danému poskytovateli v budoucnu vyhnuli¹²⁹.

3.5.2 Odměna obhájce

V článku 10 kodexu je povinnost obhájce informovat klienta při sjednávání odměny o očekávaném rozsahu svých výkonů. Tento článek souvisí s výše zmíněným právě v tom smyslu, že musíme klienta pravdivě informovat a upozornit na možné průběhy řešení sporu. Není tedy etické konejšit klienta ve smyslu, že i do banálního sporu má určitě jít, protože ho to nebude skoro nic stát a může jen získat. Protože i pokud by si to obhájce myslel jako profesionál by měl upozornit na to, že každý případ je individuální a i přesto že tyto spory jsou většinou rychlé a úspěšné nemusí tomu taky být vždy. Je třeba vylíčit i možné situace neúspěch, odvolání a jiných řešení a pak také nechat na úvaze klienta, zda do sporu chce za těchto rizik jít. Zajisté, je zde obhájce profesionál a tak bude-li klient nerozhodný je možno předložit

¹²⁹ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1006. Článek 9.

svůj názor na věc, ale rozhodně by neměl být podsouván a uváděn jako první. Opět je i zde toto ustanovení ve prospěch obou stran, neboť dojde-li „nečekaně“ opravdu k neúspěchu má obhájce čisté svědomí neboť na tuto možnost klienta na počátku jejich vztahu upozornil. A klient s ní tedy alespoň s jako možnou měl počítat¹³⁰.

3.5.3 Kolegialita

Eticky by se obhájce měl chovat nejen ke klientům, ale také ke svým kolegům. V článku 11 kodexu nacházíme povinnosti kolegiální, jako například zákaz osočování jiného obhájce, poskytování služeb klientovi, kterému je již poskytuje jiný obhájce bez jeho souhlasu. Přeci jen jsou to stále kolegové, i když třeba z jiných měst, ale jejich cíle jsou přeci stejné. Nebylo-li tedy správné jakýmkoliv způsobem si škodit, nehledě na to, že by to ve výsledku mohlo znehodnotit celkový pohled nezúčastněných osob jak na etiku obhajoby, tak na etické chování obhájců jako celku působícího pod záští jedné stavovské organizace. Mezi kolegy tedy může panovat zdravá rivalita, která je například u soudních státní i neodmyslitelnou součástí, protože každý chce vyhrát, ale rozhodně by se v obhajobě jako důstojném povolání neměli objevovat zákeřné praktiky škodící jiným obhájcům například z důvodů antipatií¹³¹.

3.5.4 Nejen obhájce má povinnosti k advokátnímu stavu

Ve většině dnešních advokátních kanceláří vedle obhájců pracuje i celá řada dalších osob. Některé jsou v právu vzdělané, pak se jedná většinou o koncipienty či studenty právnických fakult jiné jsou ovšem z oborů odlišných a právě na tyto osoby se by měl obhájce zaměřit ve smyslu článku 14 odst. 2 kodexu, tedy poučit je o rozsahu povinnosti mlčenlivost. Právě tyto osoby totiž velmi často bývají přítomni při jednání s klienty, kde mohou vyslechnout i důvěrné informace. Nelze tedy říci, že eticky se má chovat jen obhájce, ale jistá pravidla etiky musí dodržovat i osoby na činnosti se pouze podílející. Není tedy možné, že by po pracovní době tyto osoby řešili nabyté informace se známými, i když zejména u například známých osobností se jim to jeví jako velmi lákavé. Na úniky těchto informací by měl tedy dohlížet

¹³⁰ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1006. Článek 10.

¹³¹ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1006. Článek 11.

obhájce a pokud možno jim zabránit již na začátku každého pracovního poměru právě poučením ve smyslu zmíněného článku etického kodexu.¹³²

3.5.5 Koncipienti

Druhým zmiňovaným typem osob působících po boku obhájců byli koncipienti. I přesto, že v koncipientovi, si obhájce vlastně „vychovává“ konkurenci neměl by se nikdy snižovat k tomu, aby koncipientům škodil či jim jinak znesnadňoval přípravu na povolání. V článku 15 kodexu je zakotvena povinnost obhájce umožnit koncipientovi, účelnou právní praxi,¹³³ vést ho a dohlížet na to aby získal potřebné zkušenosti a znalosti ke složení advokátní zkoušky, k budoucímu výkonu advokacie, a aby se naučil pravidlům profesní etiky. Bude-li koncipient vykonávat praxi ve společnosti, bude mu určen jeden obhájce, který bude dohlížet na všechny výše zmíněné povinnosti. Nemělo by tedy docházet k tomu, že nastoupí-li koncipient do velké advokátní společnosti, nebude první rok dělat nic jiného než vařit kávu, dělat nosiče spisů a kopírovače stohů papírů.

Absolventi právnických fakult vycházejí ze škol plní nadšení z toho, že konečně poznají praxi a takovéto chování starších kolegů by mohlo naprosto zničit jejich nasazení, jehož jsou plní. Nikdo si budoucnost po vysoké škole nepředstavuje jako práci špatně placené sekretářky. Obhájci by neměli zapomínat na doby, kdy sami nastupovali jako koncipienti a poskytnout svým koncipientům takové podmínky jako měli a byli-li špatné tak takové jaké si přáli. Kdyby takto do budoucna postupovali všichni, vedlo by to zajisté k velkému zlepšení advokátní praxe a myslím si, že i k velkému nárůstu znalostí mladých obhájců. Na druhé straně i koncipienti by měli dodržovat určitou loajalitu zaměstnavateli, mohou nastat dny, kdy prostě bude mít obhájce mnoho práce a nenajde si za celý den na koncipienta čas, není-li těchto dní mnoho, měl by koncipient projevit snahu a najít si určitou činnost, která mu ve vzdělání pomůže sám. Například pročitání spisů. Nemyslím si, že pokud se toto stane párkrát do měsíce, že by si musel koncipient hned stěžovat advokátní

¹³² Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1006. Článek 14.

¹³³ Tuto povinnost samozřejmě nemá ke všem koncipientům v republice, ale jen k těm, kteří jsou k němu v pracovním poměru. Ovšem na druhé straně si myslím, že pokud bude chtít z dobré vůle pomoci i koncipientovi „cizímu“ není ani to na škodu. Přeci jen jde o jeho budoucího kolegu a toto kolegiální gesto by bylo velmi milé a mohlo by napomoci budoucím dobrým vztahům či spolupráci.

komoře, že mu obhájce nepomáhá. Jako v každém pracovním vztahu i zde musí být vždy určitý kompromis.

V čem spatřuji větší problém, je v odměňování koncipientů. Často se stává, že koncipienti pracují za mzdu nižší než je základní či hůř zdarma, ale veřejně to nepřiznají ani se nestěžují, prostě zatnou zuby a modlí se, aby povinné tři roky byli za nimi. Většina z nich se bojí toho, že pokud by projevíli známky odporu nemuseli by si praxi už nikde dodělat. Proto raději trpí tyto nezákonné praktiky. Přitom bezplatná práce koncipientů je zakázána již od roku 1934.¹³⁴ Toto jednání vidím jako velmi neetické, neboť i osoby koncipientů mají své životní potřeby, které ovšem podle některých obhájců evidentně dokáží léta potlačovat. Koncipientská praxe by rozhodně neměla znamenat levné pracovní síly pro obhájce. Na druhé straně není třeba dávat horentní plat, přeci jen víme, že po škole často opravdu ani znalosti praxe nejsou nějak závratné. Pokud by se tedy naopak ustálila tradice ve smyslu vysokých nástupních platů nebylo by ani to bez problému, protože by to v mnoha případech vedlo k tomu, že koncipienti by nebyli vůbec přijímáni do pracovních poměrů. Advokáti by omezili své služby na počty tak aby obsluhu klientely zvládali sami a na administrativní a pomocné práce by najímali sekretářky. Kdy omezení práce a plat sekretářce by je pořád vyšly lépe než vysoký plat koncipienta. Proto i zde je třeba najít kompromis, který bude adekvátní pro obě strany.¹³⁵

3.5.6 Povinnost chovat se eticky i k jiným institucím

Jak už bylo uvedeno, etiku by měl a dokonce musí obhájce dodržovat ke klientům, ke kolegům i ke koncipientům. Tímto výčtem však jeho etické chování nekončí. Na spravedlnosti se totiž společně podílí mnoho subjektů, které by měli jako celek vystupovat eticky. Ovšem aby tomuto mohli dostát, je potřeba, aby se začali u sebe tedy, aby se chovali jeden k druhému podle určitých pravidel. Z tohoto pak vychází i právě článek 17 odst. 1, na základě něhož se má obhájce chovat uctivě a zdvořile k soudům, orgánům veřejné správy, rozhodčím orgánům, a i jiným orgánům, které rozhodují v právních věcech, jakož i vůči osobám, které plní úkoly právě těchto zmíněných subjektů. Celkově má tedy přispívat k zachování důstojnosti

¹³⁴ Z disciplinární praxe bývalé Advokátní komory v Čechách. *Bulletin advokacie* [online]. 1998, č. 3, s. 63 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/178/BA_98_03.pdf

¹³⁵ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1006. Článek 15.

advokátního stavu jako je uvedeno v odst. 3. Obhájce také musí dodržovat určitá pravidla či tradice u těchto institutů jak vyplývá z odst. 4, jako příklad je možno uvést jakousi „novinku“ v našem právu a to, že obhájce je povinen mít při trestním řízení předepsaný talár.¹³⁶

3.5.7 Veřejně prospěšná činnost

Jak už vyplývá již z povahy povolání obhájce, měl by mít zájem na spravedlnosti a také na dodržování všech právních předpisů, především pak těch garantujících naše základní práva. Právě k tomuto účelu je zde článek 18, na základě něhož je obhájce povinen se podílet na projektech či obhajobě lidských práv a to v přiměřeném rozsahu a také s možností že tato součinnost bude bez nároku na odměnu. Zprostit se této povinnosti je možno je bránili jejímu provedení vážné důvody. Tento článek úzce souvisí s problematikou, kterou jsme se v práci věnovala, protože jak vidíme, sama Komora by neposkytnutí právní pomoci základním lidským právu brala jako neetické. Stejně tak si komora zakládá v odst. 2 na uskutečňování principů demokratického právního státu nebo jeho zdokonalování, kdy na těchto projektech je účast obhájců vyžadována obdobně jako právě při ochraně lidských práv.¹³⁷

3.5.8 Reklama obhájců z pohledu etiky

Články 25 a 26 kodexu se váží k publicitě obhájců. Ti mají možnost informovat veřejnost o poskytování svých služeb, ovšem za předpokladu, že tyto údaje jsou pravdivé, přesné a respektují povinnosti mlčenlivosti, kterou je obhájce a jeho kancelář vázáni. Není tedy možné mít na vizitce například, že obhájce je lepší než jeho kolega nebo to že si máme vybrat právě jeho z důvodu toho, že obhajoval například slavnou osobnost, což je podle něj dostatečná důvěra věrohodnosti. Jak už jsem jednou zmínila, nejlepší reklamou je pro obhájce vždy to poskytuje-li kvalitní služby, se kterými jsou klienti spokojeni. Protože právě spokojení klienti se mu pak nejlépe postarají o dobré reference a tím i o nejlepší reklamu. Známe to i dnes, že často ty nejlepší kanceláře nemají například v celém městě žádnou reklamu a přesto

¹³⁶ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1006. Článek 17.

¹³⁷ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1006. Článek 18.

mají největší klientelu, zatímco „špatná“ kancelář může mít reklam stovky, mnohdy i poloviční ceny a přesto bude mít klientelu mnohem méně početnou.

Obhajoba se v jistých směrech nijak neliší od jiných druhů podnikání a proto ani těmto podnikatelům není odepřeno právo reklamy v mediích jako je například tisk, rozhlas či televize. Liší se to ovšem samozřejmě v obsahu sdělení, které chtějí předat svým budoucím potenciálním klientům. Ostatní tvůrci reklamy se povětšinou zodpovídají pouze radě pro reklamu, ale rozhodne-li se služeb médií využít obhájce je za spot odpovědný také v rámci Kodexu a to především článku 26, ale také dalších, které zakotvují dodržování důstojnosti advokátního stavu či nesnižování důstojnosti kolegů.¹³⁸

3.6 Kárná řízení

Na konci této kapitoly bych ráda uvedla právě kárné řízení, protože si myslím, že i v praxi na etiku navazuje. Nejde-li vše podle jejích pravidel.

Jak už jsem jednou zmínila, obhájce se v odpovědnosti za to co dělá, nijak neliší od jiných povolání, ba naopak vůči jiným povoláním je dokonce více odpovědný. Nebo alespoň jinak odpovědný. Například pekař asi nebude mít stejnou odpovědnost, asi není tak důležité, jestli jsou všechny rohlíky stejně velké, ale zase má odpovědnost za to že konzumenty neotráví. A proto nejde úplně dobře odpovědnost porovnávat, jelikož v každé profesy mohou nastat naprosto rozdílné situace.

Zaměřme se proto na odpovědnost obhájců. Již v článku jedna Listiny se dočteme, že lidé jsou svobodni a rovni v důstojnosti i v právech. Ale co nastane, když toto základní právo nebude dodrženo? Co když právě v důsledku výše nastíněného v problému s nutno obhajobou dojde k tomu, že osoby si nebudou rovny v právech? Se vztahy odpovědnosti počítá také sama Ústava. Odpovědnost zde směřuje k realizaci norem a principů, které jsou jejím předmětem. I zde je počítáno při porušení s uložením sankce, jen s tím rozdílem že sankcí nemusíme vždy

¹³⁸ Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: *Věstník České advokátní komory*. 31.10.1006. Články 25 a 26.

postihovat jen osobu, ale i veřejnoprávní subjekt. Bude-li sankce směřovat proti fyzické osobě, není tím dotčena její odpovědnost podle jiného právního odvětví.¹³⁹

Na to, aby byla veškerá ustanovení Listiny dodržována, tady máme na ochranu celou soustavu soudů a dokonce několik mezinárodních organizací. Obhájci, ale ve společnosti zastávají velmi důležitý post a proto nad jejich dodržováním právních předpisů bdí, ještě speciální organizace a to Česká advokátní komora. V takových případech se pak postupuje podle Kárného řádu.¹⁴⁰ Význam tohoto řízení je v tom, že stavovská organizace si prohrašky svých členů řeší a hlídá sama. Na jedné straně tím šetří čas soudů na druhé má také možnost uložit jiné druhy opatření.¹⁴¹ Jde-li o méně závažné provinění je možno od uložení opatření upustit, pokud již samotné projednání v kárném řízení lze mít za dostačující. V názvech provinění a opatření můžeme zpozorovat jistou analogii s úpravou trestní odpovědnosti mladistvých.¹⁴² Tím samozřejmě nechci říct, že je úprava stejná, ale promítá to jakýsi názor zákonodárce na věc a na to že v těchto případech je možnost postupovat jiným způsobem než je obvyklé. Neznamená to, že by obhájci ztráceli odpovědnost podle občanského zákoníku, či byli zbaveni možnosti dopustit se trestného činu, je to jen výraz a důsledek toho jak důležitou roli obhajoba ve společnosti hraje. Vždyť činností obhájce je často rozhodováno o tom, jak bude vypadat zbytek, či velká část, života klienta.

¹³⁹ KLÍMA, K. *Ústavní právo* 4. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010, s. 77-78. ISBN 978-80-7380-261-5.

¹⁴⁰ Česká republika. Vyhláška ministerstva spravedlnosti 244/1996: kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád. In: *Sbírka zákonů*. 20.8.1996. Ve znění pozdějších předpisů

¹⁴¹ Jako opatření lze uložit: napomenutí, veřejné napomenutí, pokutu až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy, dočasný zákaz výkonu advokacie, vyškrtnutí ze seznamu advokátů. Tyto opatření jde uložit i koncipientovi s výjimkou pokuty, kdy v tomto případě lze uložit jen do dvacetinásobku minimální měsíční mzdy a chybí zde zcela opatření v podobě dočasného zákazu činnosti.

¹⁴² Česká republika. Zákon 218/2003 Sb. Parlamentu České republiky: o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. In: *Sbírka zákonů*. 25.6.2003. Ve znění pozdějších předpisů

3.6.1 Průběh kárného řízení

Kárné řízení se zahajuje kárnou žalobou, která se podává předsedovi kárné komise do sídla Komory, přičemž kárné řízení je pak zahájeno dnem, kdy byla žaloba doručena.

V § 1 kárného řádu máme vymezené účastníky, v podobě obhájce či koncipienta a kárného žalobce. Kárným žalobcem v našem případě bude nejčastěji nespokojený klient.

Kárnou žalobou se zabývá u České advokátní komory kárný senát k danému případu ustanovený předsedou kárné komise komory. Řízení je zahájeno dnem doručení žaloby do sídla Komory. Podání se v ničem podstatně neodlišuje od jiných podání v oblasti práva, musí být tedy učiněno písemně a obsahovat především popis skutku, v němž žalobce spatřuje napadané provinění obhájce, odůvodnění a návrh na provedení důkazů. Nebude-li mít podání požadované náležitosti, bude žalobce vyzván předsedou kárné komise k jejich doplnění do patnácti dnů. Toto jednání je neveřejné a koná se za stálé přítomnosti všech členů kárného senátu.

Tento typ řízení může mít několik možných výsledků, buď bude zastaveno či přerušeno další možností je, že bude obhájce obžaloby zproštěn nebo naopak uznán vinným kárným proviněním za což mu bude uloženo kárné opatření.

Kárným řízením se rozhoduje o právech a povinnostech obhájců a je tedy i zde, stejně jako v jiných typech řízení možnost, jakýchsi opravných prostředků, jimiž se může obhájce výsledku toho řízení bránit. Jedná se o odvolání a návrh na obnovu kárného řízení.

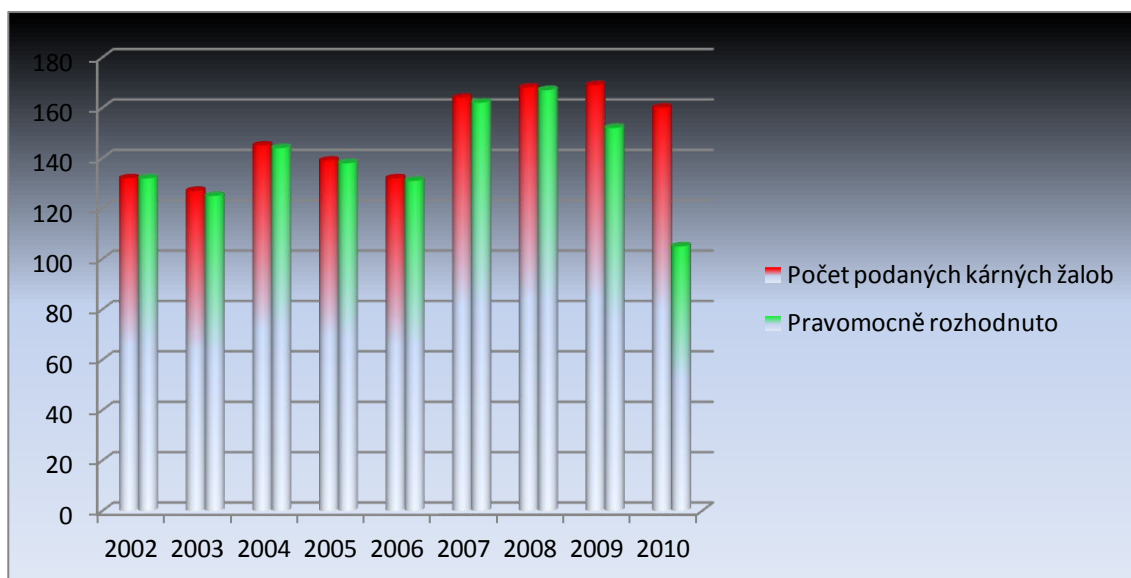
Po vstupu naší země do Evropské unie se samozřejmě rozšířila i možnost toho, jak a kde je obhájce odpovědný. V článku 7 směrnice Evropského Parlamentu a Rady nalezneme postup, jak postupovat pokud se obhájce dopustí kárného provinění v jiné členské zemi, než v jaké mu bylo poskytnuto profesní oprávnění.¹⁴³ Například je třeba o kárném řízení proti obhájci vyrozumět příslušný orgán hostitelského členského státu, ve kterém obhájce vykonává činnost před jeho zahájením příslušným orgánem v domovském státě. Pokud ovšem dojde k porušení povinnosti

¹⁴³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/51 ES. *O usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byl získána kvalifikace.* Brusel, 16.2.1998. Ve znění pozdějších předpisů

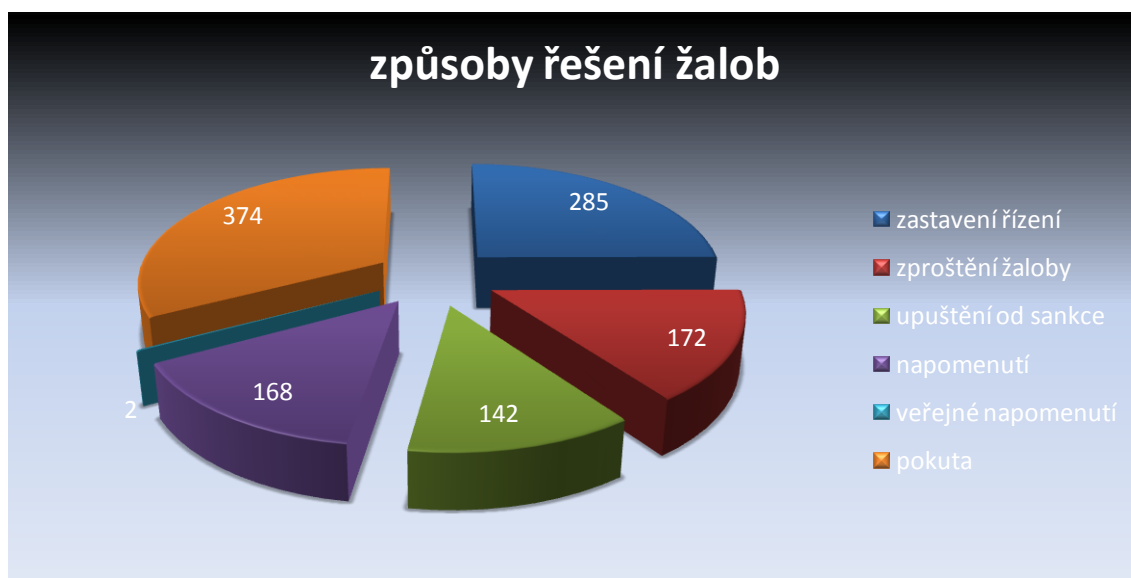
vyvolávající kárné řízení v hostitelském státě, je třeba postupovat podle předpisů tohoto hostitelského státu stejně tak i při výběru vhodné sankce a to bez ohledu na to zda se řízení vede v tomto hostitelském státě, či je jen tento vyrozuměn a řízení probíhá ve státě domovském.

3.6.2 Výsledky kárných žalob

Jak vyplývá ze statistiky Komory¹⁴⁴, kárnými žalobami se zabývá velmi poctivě a rychle.

Z výše uvedeného počtu pravomocných rozhodnutí byla vydána tato opatření:

¹⁴⁴ I advokáti hřeší. Česká advokátní komora [online]. 2011 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7221>

4. Stav de lege lata de lege ferenda

Současný právní stav v odvětví advokacie byl několikrát nastíněn v obsahu práce. Nyní je tedy na čase zaměřit se na možná řešení situace v budoucnu. V této části práci se nebudu věnovat celkové úpravě advokacie, ale pouze výseči úpravy, konkrétně možnosti úpravy obhajoby osob určitým způsobem znevýhodněných.

V rámci této práce jsem se často zaměřovala na to, jaké postavení mají osoby bez finančních prostředků, které se ocitnou v situaci, kdy potřebují nebo lépe řečeno často chtějí obhájce. Snaží se tím tedy uplatnit jedno ze svých základních práv. Myslím, že by mi dal každý za pravdu, když napíše, že v této situaci se může ocitnout každý z nás. Současná právní úprava mi v tomto směru přijde dosti nedostačující a často nejasná i přesto, že právo studuji. Neumím si tedy představit, jak se v úpravě má vyznat laik. Kdyby se jednalo o jakýkoliv jiný obor práva, řekli bychom, nejspíše, že od toho jsou tady obhájci, právníci a mnoho dalších v tomto oboru působících osob, ale právě zde se dostáváme do jádra problému. Myslím si, že by úprava ustanovení popřípadě určení obhájce měla být srozumitelná především laikům. Vždyť jen na nich je, aby se na počátku svého problému domohli pomoci. Myslím, že mnoho osob chce pomoci, ale protože neví jak a kam se obrátit, svůj boj vzdávají.

Můj návrh by měl podobu takovou, že by měl být vytvořen jakýsi sociální fond, který známe dnes například v podobě podpory v nezaměstnanosti. Vždyť obsah je v podstatě stejný. Nezaměstnaná osoba žádá o pomoc stát, v našem případě máme také osobu žádající o pomoc stát, jen s rozdílem uplatnění. Budu-li pobírat podporu v nezaměstnanosti, budu přímo dostávat určitou peněžní částku. Zatímco požádají-li o pomoc v podobě přidělení obhájce, stát se vypořádá přímo s ním. V tomto případě, ale stát ne vždy dostává v čas a řádně svému závazku. Což přiznejme si upřímně, vede často k oprávněné nevoli na straně obhájců a pak dochází k situacím, kdy obhájci berou typ této obhajoby jako jakési povinné „zlo“. Existoval-li by ale fond, který kdyby se někdo rozhodl čerpat, by byl naplněn předem určenou základní částkou na obhajobu, která by byla čerpatelná pouze obhájcem, vedlo by to zajisté ke zjednodušení a zkvalitnění situace. Obhájce by měl garanci, alespoň určité odměny a co by přesáhlo tuto částku, by následně uhradil stát. Samozřejmě by bylo třeba využít mnoho mechanismů jako ochrany před zneužitím. Jako například četnost čerpání, vhodné by zajisté bylo i odlišit částky dle typu řízení, protože přeci jen je trestní

řízení náročnější než například řízení správní. Žádost o čerpání fondu by mohla být podávána na úřadu práce, který je dnes na mnoha místech České republiky, ke kterému by se také dokládala nemajetnost žadatele. O nároku na čerpání fondu by rozhodovala k tomu účelu speciálně vytvořená komise působící na ministerstvu spravedlnosti po dohodě s Komorou. S přidělením fondu by pak bylo na klientovi, kterého obhájce by zvolil. Tím by tedy byla posílena i možnost volby svého obhájce a eliminovalo by se tím spekulování, zda nebyl „schválně“ přidělen právě této osobě daný obhájce. Myslím si, že toto řešení by mělo ohlas na obou stranách jak klientské tak obhajovací. Nemyslím, si ani, že by přesto obhájci tyto klienty odmítali, přeci jen by se podstatně snížil rozdíl mezi „platicím“ a nemajetným klientem. Pokud by klient ani přesto nepochodil a obhájce si nezjednal, postupovalo by se jako dnes, tedy Komora by určitého obhájce určila.

Peněžní prostředky pro fond by představoval obnos prostředků vytyčených ministerstvem spravedlnosti na odměny advokátů. S rozdělením tak jako dnes na civilní a trestní věci.¹⁴⁵

Dalším možným řešením bych viděla možnost zvýšit si tuto přidělenou částku do fondu přímo klientem a to z rozpočtu města kde má osoba žádající pomoc trvalý pobyt a to pomocí obecně prospěšných prací. Každé město, pokud tedy nepřekypuje vězni ve výkonu trestu právě obecně prospěšných prací, potřebuje udržovat pořádek ve svých ulicích. Na tyto místa se ovšem mnoho uchazečů nehlásí a často je problém s jejich obsazením. A právě zde by tedy mohli najít uplatnění osoby mající zájem na navýšení částky fondu. Tato práce by tak jako tak musela být vykonána a byla by někomu městem zaplácena, tak proč nedat možnost osobám mající o to zájem, má-li město tyto pozice volné?

¹⁴⁵ Pro rok 2012 činil tento obnos (schválený) pro civilní typ řízení 76.500.000 korun a pro trestní 299.564.000 korun. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Schválený rozpočet ministerstva spravedlnosti pro rok 2012* [online]. 2012 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5900&d=320756>

Závěr

Práce se velkou měrou věnuje tématu ustanovení obhájce, kde největší bod úrazu spatřuji ve způsobu proplácení této práce státem. Platba za právní služby je známá již snad od počátku advokacie samé, již řečníkům byla v roce 1355 stanovena odměna v podobě 2 grošů z deseti vysouzených kop, naopak co bylo vysouzeno pod kopu, z toho měl řečník 6 haléřů. Dokonce v této době už určité osoby, jorgeltníci, vykonávali zastoupení za předem sjednanou paušální částku většinou v rozmezí od 3 do 12 kop.¹⁴⁶ Na téma proplácení odměn obhájců bylo vydáno již v roce 1948 vládní nařízení, kde byla odměna stanovena na 200- 800 Kč. V některých mimořádných případech mohla být tato odměna navýšena.¹⁴⁷ Není tedy divu, že i dnes si obhájci svou odměnu pečlivě hlídají. K tomu nakonec nepotřebujeme ani žádný historický vývoj, je jasné, že řádně zapláceno za svou práci chce mít každý.

V rámci práce jsme nabyly dojmu, že obhájci nejsou příliš nadšeni z toho, je-li jim klient jakkoliv „mocensky“ určován. Dospěla jsme tedy k závěru, že upřednostňují, je-li jejich klientem osoba, se kterou si sami dohodnou budoucí odměnu a ona je schopna ji poskytnout, než čekat na proplácení od státu.

V praktické části práce provádím výzkum, který se zabývá míněním veřejnosti v obhájce přidělené či ustanovené. K šetření jsem oslovila sedmdesát respondentů, kteří odpovídali na dotazník, který je přílohou této práce. Provedený výzkum mi ukázal, že veřejnost nemá příliš velkou důvěru v obhájce, které jim v případě potřeby přidělují/ určují příslušné instituce. Většina z respondentů by si obhájce sice přidělit nakonec nechala, ale v to, že poskytnuté služby budou stejně kvalitní, jako ty poskytované „platicím“ klientům nevěří skoro nikdo. V druhé části výzkumu jsem se u účastníků zaměřila na vzdělání. Pro zpracování jsem si vybrala skupinu vysokoškoláků a středoškoláků, neboť obě tyto skupiny představovali stejný počet osob dotazovaných tedy třicet. V rámci tohoto rozdělení vyšly jako hlavní rozdíly částky, které by skupiny byly ochotné si na obhájce půjčit. Zatímco vysokoškoláci vybrali nejvyšší možnou odpověď, středoškoláci se drželi více při

¹⁴⁶ SCHELEOVÁ, I. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie*. Praha: Linde Praha a.s., 1997, s.353. ISBN 80-7201-051-4.

¹⁴⁷ Nařízení 135/1948 Sb. Vlády Československé republiky: o odměně obhájců v řízení před mimořádnými lidovými soudy. In: *Sbírka zákonů*. 18.5.1948.

zemi. Tento rozdíl jsme již v práci přisoudila skutečnosti, že vysokoškoláci v budoucnu počítají s lepším příjmem, a proto by neváhali využít vyššího úvěru. Další rozdíl je pak také v tom, že zatímco alespoň jedna třetina vysokoškoláků věří v to že, stát má přidělování obhájců dobře ošetřeno a oni tedy budou dobře zastoupeni, u středoškoláků tuto odpověď nikdo nezvolil.

Celkově jsme tedy z výzkumu nabyli dojmu, že obhajoba osob, které si ji nemohou dovolit, a je jim tedy nějakým způsobem v tomto směru pomáháno, ji často přijímají jen proto, že jinou možnost řešení této nevidí, ale moc důvěry v ni nemají.

V rámci kapitoly etiky jsme postupovala od základu etiky až k jejímu speciálnímu odvětví. Na počátku tedy pojednávám obecně o etice, dále se zabývám etikou v povolání a v další podkapitole již následuje právě etika v obhajobě. Základním zdrojem poznání mi zde byl etický kodex advokátů, doplněný literaturou autorů píšících na toto téma. Právě v této kapitole jsem dospěla k závěru, že obhájci „neradi“ provádějí takzvanou nutnou obhajobu a to především z důvodů špatných platebních podmínek ze strany státu. Na konci této kapitoly jsem pak jen na okraj zmínila kárné řízení, které si myslím s etikou úzce souvisí, protože nebude-li dodržována, bude často právě toto řízení následovat. Pro představu častosti toho řešení jsem v práci uvedla dva grafy a to první, který ukazuje právě počet podaných kárných žalob a druhý, který poukazuje na rozvrstvení udělovaných druhů opatření.

V poslední kapitole tedy čtvrté této práce jsme se zaměřila na můj budoucí návrh možného financování plateb, které stát poskytuje obhájcům. Jako hlavním zdroj jsme zde uvedla možnost zavedení jakéhosi sociálního fondu a v neposlední řadě jsme do tohoto financování dala jako možnost zapojení se samotných klientů v rámci pomoci městu.

Resumé

This thesis is dedicated to advocacy and its systems in Czech republic. Substantially, it focuses on guidelines on appropriate defense of people with insufficient financial background.

During the development of the thesis several legal instruments of domestic as well as foreign nature were used. Especially Declaration of Human Rights, European Convention on Human Rights and jurisprudence of the Court of Human Rights. Professional books and periodicals participation was noticeable as well.

At the beginning of the thesis we can find a generally defined activity of chamber, rights and responsibilities of the barrister and defense options. As an essential subsection I would like to mention legal framework and constitutional limits where we can find a base of my work. Further on the origin of right of defense as well as right for fair trial (and from which for Czech republic important documents they come from) are thoroughly explained.

Another important section of the thesis is the chapter of ethics. An entire chapter was dedicated to ethics because I consider it to be one of the most important quality of a barrister which should be remembered. Within this chapter I also gave a careful consideration to the matter of the Code of Ethics.

A research on the subject of support for people lacking means was conducted as a part of the work. Several questions were answered by as many as seventy respondents with objective to show their trust in appointed barrister.

Readers will learn how to proceed in civil and criminal law. Then how a defense can be formed where the main types are power of attorney, provisions, identification, necessary defense and counselling services.

In the last part I suggest a future solution for appointing barristers but most importantly a different financing system.

In the end I am presenting my findings from the research and respective literature. Finally I reached a conclusion that none of the sides either the clients nor the advocates are satisfied with present state of the support system. Ones tend to

think that obtained services are not appropriate and the others are afraid of uncertain earnings.

Přehled použité literatury:

BALÍK, S.: Advokacie včera a dnes, Aleš Čeněk, Plzeň 2000, 256 s., ISBN: 80-902627-7-5

BLAHOŽ, J.: Sjednocující se Evropa a lidská a občanská práva, Aspi, 2005, 259 s., ISBN: 80-7357-073-4

BŘEZOVSKÁ NOVOTNÁ, B.: Profesionální etika, VŠKE, Brno 2011, 38 s., ISBN: 978-80-86710-38-9

HENDRYCH, D.: Správní právo obecná část, 7. vydání C.H.Beck, Praha 2009, 837 s., ISBN: 978-80-7400-049-2

HOLEČEK, V., MIŇHOVÁ, J., PRUNNER P.: Psychologie pro právníky, Aleš Čeněk, 2003, 311 s., ISBN: 80-86473-50-3

JANOTOVÁ, H. a kolektiv: Profesionální etika, Eurolex Bohemia, Praha 2005, 95 s., ISBN: 80-86861-43-2

JANOVSKÝ, J.: Etika pro pomáhající profese, Triton, Praha 2003, 224 s., ISBN: 80-7254-329-6

JELÍNEK, J., UHLÍŘOVÁ, M.: Obhájce v trestním řízení, Leges, Praha 2011, 416 s., ISBN: 978-80-87212-88-2

KLÍMA, K.: Ústavní právo, 4. rozšířené vydání Aleš Čeněk, Plzeň 2010, 786 s., ISBN: 978-80-7380-261-5

KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M.: Evropská úmluva o lidských právech, C.H.Beck, Praha 2012, 1660 s., ISBN: 978-80-7400-365-3

KNAPP, V.: Teorie práva, C.H. Beck, Praha 1995, 347 s., ISBN: 80-7179-028-1

KRSKOVÁ, A.: Stát a právo v Evropském myšlení, Eurolex Bohemia, 2005, 563 s., ISBN: 80-86861-15-5

MACKOVÁ, A.: Právní pomoc advokátů a její dostupnost, C.H. Beck, Praha 2001, ISBN: 80-7179-457-0

- MALENOVSKÝ, J.: Mezinárodní a Evropské právo lidských práv, Masarykova univerzita, Brno 1997, 364 s., ISBN: 80-210-1485-7
- MOLEK, P.: Právo na spravedlivý proces, Wolters Kluwer, Praha 2012, 573 s., ISBN: 978-80-7357-748-3
- ONDŘEJEK, P.: Princip proporcionality a jeho role při interpretaci základních práv a svobod, Leges, Praha 2012, 224 s., ISBN: 978-80-87576-31-1
- OUTLÁ, V., HAMERNÍK, P., BAMBAS, J.: Judikatura Evropského soudního dvora, dokumenty, Aleš Čeněk, Plzeň 2005, 341 s. ISBN 80-86898-49-0
- PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J.: Ústava a ústavní řád České republiky 1. díl, Linde, Praha 1998, 772 s., ISBN: 80-7201-110-3. 2. díl, Linde, Praha 1999, 975 s., ISBN: 80-7201-170-7
- SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I.: Právní služba, Eurolex Bohemia, Praha 2003, ISBN: 80-86432-51-3
- SCHELLEOVÁ, I.: Organizace notářství, soudnictví a advokacie, Linde, Praha 1997, 437 s., ISBN: 80-7201-051-4
- SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv: Organizace soudnictví a právní služby, Alfa Publishing, s.r.o., Brno 2006, 213 s., ISBN: 80-86851-39-7
- SKŘEJPEK, M. a kolektiv: Právní stav a právní profese v minulosti, Havlíček brain team, Praha 2007, 207 s., ISBN: 978-80-903609-9-0
- SOBEK, T.: Nemorální právo, Aleš Čeněk, Praha 2010, 423 s., ISBN: 978-80-7380-246-2
- ŠÁMAL, P.: Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému, Aspi, Praha 1999, 403 s., ISBN: 80-85963-89-2
- ŠIŠKOVÁ, N.: Dimenze ochrany lidských práv v EU, Aspi, Praha, 2003, 226 s., ISBN: 80-86395-52-9
- ŠTURMA, P.: Implementace lidských práv a mezinárodní kontrolní mechanismy, Univerzita Karlova v Praze, Praha 1999, 216 s., ISBN: 80-85889-28-5

ŠTURMA, P.: Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv, C.H.Beck, Praha 2003, 150 s., ISBN: 80-7179-398-1

THOMPSON, M.: Přehled etiky, Portál, Praha 2004, 167 s., ISBN: 80-7178-806-6

VANTOUCH, P.: Obhajoba obviněného, C.H. Beck, Praha 2002, ISBN: 80-7179-612-3

WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kolektiv: Listina základních práv a svobod komentář, Wolters Kluwer, Praha 2012, 931 s., ISBN: 978-80-7357-750-6

WINTEROVÁ, A. a kolektiv: Civilní právo procesní, 4. aktualizované vydání Linde, Praha 2006, 729 s., ISBN: 80-7201-595-8

CIZOJAZYČNÁ LITERATURA

KINKEAD, E. B.: Jurisprudence law and ethics Professional ethics [online]. New York: The Banks law publishing co, 1905, 381 s., LCCN: 05039525

PŘEHLED POUŽITÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

VNITROSTÁTNÍ

ZÁKONY

Česká republika. Listina základních práv a svobod 2/1993 Sb.. In: sbírka zákonů. 16.12.1992. Ve znění pozdějších předpisů

Československá republika. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech 120/1976 Sb. In: sbírka zákonů 7.10.1968. Ve znění pozdějších předpisů

Česká republika. Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.: o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. In: sbírka zákonů. 21.2.1992. Ve znění pozdějších předpisů

Česká republika. Ústava České republiky 1/1993 Sb.. In: sbírka zákonů. 16.12.1992. Ve znění pozdějších předpisů

Česká republika. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod 209/1992 Sb. In: sbírka zákonů. 21.2.1991. Ve znění pozdějších předpisů

Česká republika. Zákon o advokacii 85/1996 Sb. In: sbírka zákonů. 13.3.1996. Ve znění pozdějších předpisů

Česká republika. Zákon 218/2003 Sb. Parlamentu České republiky: o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. In: Sbírnka zákonů. 25.6.2003. Ve znění pozdějších předpisů

Česká republika. Zákon č. 141/1961 Sb.: o trestním řízení soudním. In: sbírka zákonů. 29.11.1961. Ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 96/1868 ř.z.: jímžto se uvádí řád advokátský. In: Říšský zákoník. 6.7.1868.

Zákon o advokacii 322/1948 Sb. In: sbírka zákonů. 22.12.1948.

USNESENÍ A NAŘÍZENÍ

Česká republika. Usnesení 2/1993 Předsednictva České národní rady: o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku. In: Sbírnka zákonů. 16.12.1992. Ve znění pozdějších předpisů.

Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 4/2004: o používání stavovských předpisů České advokátní komory pro evropské advokáty. In: Věstník České advokátní komory. 12.5.2004. Ve znění pozdějších předpisů.

Česká republika. Usnesení představenstva České advokátní komory 1/1997: kterým se stanoví pravidla profesní etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. In: Věstník České advokátní komory. 31.10.1996. Ve znění pozdějších předpisů

Nařízení 135/1948 Sb. Vlády Československé republiky: o odměně obhájců v řízení před mimořádnými lidovými soudy. In: Sbírnka zákonů. 18.5.1948.

VYHLÁŠKY

Česká republika. Vyhláška ministerstva spravedlnosti 177/1996: o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb. In: sbírka zákonů. 4.6.1996. Ve znění pozdějších předpisů

Česká republika. Vyhláška ministerstva spravedlnosti 244/1996: kterou se podle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád. In: Sbírnka zákonů. 20.8.1996. Ve znění pozdějších předpisů

Česká republika. Vyhláška Ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb.: o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. In: sbírka zákonů. 10.5.1976.

JUDIKATURA

Česká republika. Nález ústavního soudu České republiky 386/04. In: sbírka nálezů. 20.10.2004.

Česká republika. Nález ústavního soudu České republiky č. 106 Sb. In: sbírka nálezů. roč. 2009, č. 53.

Česká republika. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1.3.2001: 3 Tz 13/2001. In: sbírka rozhodnutí. 2001. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=njptembqgfpixzyga&conversationId=2160870>

Rozsudek Krajského soudu v Plzni, 8 To 293/2005 dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=njptembqgvpxa4s7ge4v643uojptomrt&conversationId=2218875>

Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28.2.200: 3 To 173/2000 dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=njptembqgfpexzrhfpxi4q&conversationId=2158146>

MEZINÁRODNÍ

Brusel. Směrnice Evropského parlamentu a Rady č.98/5/ES: o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace. In: Úřední věstník. 16.2.1998. Ve znění pozdějších předpisů

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/5/ ES. O usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace. Brusel, 16.2.1998. Ve znění pozdějších předpisů

Brusel. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES.: o uznávání odborných kvalifikací. In: Úřední věstník. 6.7.2005. Ve znění pozdějších předpisů

Brusel. Směrnice Rady č.77/249/EHS: o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů. In: Úřední věstník. 22.3.1977. Ve znění pozdějších předpisů

Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. července 1984 *Ordre des Avocats au Barreau de Paris proti Onno Klopp*, C-107/83, Recueil 1984, s. 2971. Dostupné z: <http://isap.vlada.cz/Dul/JUDIKATY.nsf/ec061949bf7cad6380256dd00033eec8/b762b5744b468ecdc125643900172622?OpenDocument>.

PŘEHLED INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

BULLETIN ADVOKACIE

Advokát ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva: .I část. Bulletin advokacie [online]. 2001, č. 10, s. 14-15 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/182/BA_02_10.pdf

Český advokát na prahu nového tisíciletí. Bulletin advokacie[online]. 2000, č. 3, s. 10 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_03.pdf

Český advokát na prahu nového tisíciletí. Bulletin advokacie[online]. 2000, č. 3, s. 9 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_03.pdf

K návrhu Směrnice Evropského parlamentu a Rady EU o právu na přístup k obhájci a o právu na komunikaci po zatčení a o pozici CCBE. Bulletin advokacie [online]. 2012, č. 9, s. 62 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/komora/bulletin-advokacie/ba_09_2012_web.pdf

Nezákonný odposlech advokáta. Bulletin advokacie [online]. 2008, č. 3, s. 15 [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptembqhbpyk7gnpxg5dsl4ytk&groupIndex=91&rowIndex=0&conversationId=2534909>

Obhajoba ex offio- zlatý důl?. Bulletin advokacie [online]. 2000, roč. 2000, č. 9, s. 89-91 [cit. 2013-02-08]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_09.pdf

Práva a povinnosti ve vztahu advokáta a klienta. Bulletin advokacie [online]. 2000, č. 10, s. 41-60 [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_10.pdf

Právní povaha určení advokáta podle § 18 odst. 2 zákona o advokacii. Bulletin advokacie [online]. 1999, č. 8, s. 10-12 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/179/BA_99_08.pdf

Právo chudých na obhajobu po novele trestního řádu provedeného zákonem č. 265/2001 Sb.. Bulletin advokacie [online]. 2000, č. 5, s. 33-34 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/182/BA_02_05.pdf

Právo nemajetných občanů na právní ochranu- o právu chudých v minulosti i současnosti Bulletin advokacie[online]. 2000, č. 3, s. 42 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/180/BA_00_03.pdf

Rovnost stran a profesionalita v civilním procesu. Bulletin advokacie[online]. 1999, č. 9, s. 16 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/179/BA_99_09.pdf

Ukončení obhajoby obhájcem v některých případech. Bulletin advokacie [online]. 1996, roč. 1996, č. 3, s. 60 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=nrptcojzgzpweyk7gnpxg5dsl43da&groupIndex=10&rowIndex=0&conversationId=2169989>

Z disciplinární praxe bývalé Advokátní komory v Čechách. Bulletin advokacie [online]. 1998, č. 3, s. 63 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/178/BA_98_03.pdf

JUDIKATURA- HUDOC

AFFAIRE CIUPERCESCU c. ROUMANIE 3555/03 ze dne 15.6.2010. In: Hudoc [online]. 2010 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-99433#{"itemid":\["001-99433"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-99433#{)

CASE OF AIREY v. IRELAND 6289/73 ze dne 9.10.1979. In: Hudoc [online]. 1979 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57420>

CASE OF GOLDER v. THE UNITED KINGDOM 4451/70 ze dne 21.2.1975. In: Hudoc [online]. 1975 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-57496>

CASE OF MELIN v. FRANCE 12914/87 ze dne 22.6.1993. In: Hudoc [online]. 1993 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57833#{"itemid":\["001-57833"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57833#{)

CASE OF SAIDI v. FRANCE 14647/89 ze dne 20.9.1993. In: Hudoc [online]. 1993 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57839>

CASE OF SHABELNIK v. UKRAINE 16404/03 ze dne 19.2.2009. In: Hudoc [online]. 2009 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-91401#{"itemid":\["001-91401"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-91401#{)

CASE OF VAN DER MUSSELE v. BELGIUM 8919/80 ze dne 23.11.1983. In: Hudoc [online]. 1983 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-91401#{"fulltext":\["mussele"\],"itemid":\["001-57591"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-91401#{)

SDRUZENI JIHOCESKE MATKY v. ČESKÁ REPUBLIKA 19101/03 ze dne 10.7.2006. In: Hudoc [online]. [cit.2013-03-01]. Dostupné z <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-76707>

OSTATNÍ WEBOVÉ STRÁNKY

Advokáti dostanou méně peněz za ex offa. Doplatí na to klientu, varují. Česká advokátní komora [online]. 2012 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=5961>

Doporučení výboru ministrů členským státům ke svobodě výkonu profese advokáta. In: Česká advokátní komora [online]. 2000 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/436/e04_PPA_2005_CZ_44.pdf

Ex offa. Kovář a Šalomoun: advokátní kancelář [online]. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.pravnipraxe.com/index.php?file=obhajoba_ex_offa

Charta základních práv Evropské unie. In: Czech Helsinki Committee [online]. 7.12.2000 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005040701>

I advokáti hřeší. Česká advokátní komora [online]. 2011 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=7221>

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Schválený rozpočet ministerstva spravedlnosti pro rok 2012 [online]. 2012 [cit. 2013-03-07]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5900&d=320756>

Ochrana klientů. Česká advokátní komora [online]. 2012 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: - <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=39>

Právníký slovník. In: Beck-online [online]. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?>

Právo na obhajobu v českém trestním řízení [online]. Brno, 2012 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/206722/pravf_b/Pravo_na_obhajobu_v_ceskem_trestnim_rizeni.pdf. Bakalářská. Masarykova univerzita.

Povinnosti advokáta. Česká advokátní komora [online]. 2012 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>

Représentant les avocats d'Europe. Česká advokátní komora [online]. 1988 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/files/435/e03_PPA_2005_CZ_43.pdf

Sdělení představenstva České advokátní komory: k bezplatnému právnímu poradenství organizovanému regionálními představiteli České advokátní komory. In: Česká advokátní komora [online]. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=10787>

Statistika určování advokátů v letech 2005-2011. Česká advokátní komora [online]. 2012 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: http://www.cak.cz/assets/statistika_urcovani_a.pdf

Vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce. Soudce [online]. 2009, č. 4, s. 17 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.soudci.cz/soudce-a-spolecnost/casopis-soudce.html?Stranka=2>

Nespravedlivost řízení. Soudce [online]. 2009, č. 2, s. 17 Dostupné z: <http://www.soudci.cz/soudce-a-spolecnost/casopis-soudce.html?Stranka=2>

Přílohy: - 1. Dotazník

Vaše nejvyšší dosažené vzdělání je:

- 1) Základní
- 2) Středoškolské
- 3) Vysokoškolské

U všech odpovědí prosím vyberte jednu z možností

A) Pokud byste se někdy dostal/la do situace, že nemáte prostředky na obhájce, jak byste to řešil/la?

- 1) Nechám si ho přidělit státem, věřím, že stát má takto důležitou situaci dobře ošetřenou a budu náležitě zastoupen
- 2) Nechám si ho přidělit státem, nevěřím moc v kvalitu, ale nemám peníze, tak co mám dělat
- 3) Přidělit bych si ho nenechal, radši si na něj půjčím
(pokud jste vybral tuto odpověď, prosím pokračujte otázkami B a C, v opačném případě přejděte prosím rovnou k otázce D)

B) V kterém typu řízení byste půjčku využil/a?

- 1) V civilním
- 2) V trestním
- 3) V obou typech

C) Kolik byste byl/a ochoten/na si obhájce půjčit?

- 1) Do 15 000
- 2) Do 30 000
- 3) Do 50 000
- 4) Více

D) Myslíte, že kvalita poskytnutých služeb u přiděleného advokáta je shodná s těmi, které nabízí „platicím“ klientům?

- 1) Ano
- 2) Ne

E) Má podle vašeho názoru obhájce přidělenou obhajobu dobře zaplacenou?

- 1) Ano
- 2) Ne
- 3) Nevím a je mi to jedno